"Tue Jørgensens katalog"

Beskrivelse av 148 Rhododendronarter

Dette heftet bygger på Tue Jørgensens planteskolekatalog fra 1988-89. Tue var en foregangsmann i den danske rhododendronforeningen og har vært svært viktig for å stimulere dyrking av villarter av Rhododendron i Danmark. Han drev selv en spesialistplanteskole fra 1977 der han var blant de første til å introdusere artene for et dansk publikum. Svært mange danske rhododendronsamlere har kjøpt sine første planter fra Tue Jørgensen. Han var også rhododendronhybridisør og fulgte for det meste det som har blitt kjent som det "danske sporet" der målet var å få fram hybrider som lignet på arter som vokser i naturen. Tue var formann i den danske Rhododendronforeningen fra 1978-1980.

Katalogen som her blir gjengitt beskriver planter Tue Jørgensen hadde for salg i sin egen planteskole i 1988-89. Han har lagt ned et stort arbeid med katalogen for å hjelpe uerfarne kunder å orientere seg i hvilke arter som kunne være aktuelle å dyrke i Danmark. Hvilken produsent ville gjort noe lignende i dag? Beskrivelsene er preget av hans egen erfaring og plantekjennskap og står seg godt fremdeles. Hans egne meninger og smak skinner også gjennom i flere av beskrivelsene, noe man kan være både enig og uenig i. Alle de nye artene som er introdusert etter 1989, er selvsagt ikke med her, men på den annen side er alle de omtalte artene i katalogen aktuelle også i dag.

Det er gjort noen små endringer i tekstene. Artsnavn som er endret siden katalogen kom ut, er justert til dagens norm. Noen tidligere artsnavn har i dag fått underartsstatus, og dette er også rettet her. Da Tue skrev teksten, brukte han en eldre taksonomi der artene var delt inn i serier. I dag deles de inn i seksjoner og underseksjoner, og dette er gjennomført også i denne utgaven. Kommentarer til noen artsbeskrivelser av Hans Eiberg og meg selv (OJL) står i parentes under den enkelte art.

Tue Jørgensen vurdering av hårdførhet er angitt med et gradtall i parentes bak artsnavnet. Dette må hver og en vurdere utfra forholdene der en selv dyrker plantene sine. En morsomhet er at Tues skrivemaskin ikke hadde taster for 1 og 0. Han skrev derfor 1000 som Iooo. Dette har jeg beholdt fordi jeg syntes det er bare sjarmerende og sier noe om den teknologiske utviklingen gjennom de siste tiårene. Vær OBS på at høydeangivelsene han skriver for hvor høyt plantene vokser i naturen, er i fot og ikke i meter.

De aller fleste av bildene er tatt av meg selv. Noen er tatt av Hans Eiberg, Jens Birck, Kurt Hansen og Bent Ernebjerg. Bildet av Tue med hunden er tatt av Grete Tange Jørgensen. Mange arter kan ha flere blomsterfarger enn det som blir presentert her. Artene står i alfabetisk rekkefølge.

Ålesund 31.12.2019
Ole Jonny Larsen

R. adenogynum Adenophorum Group (Subs. Taliensia) (-25 C)

En smuk og kompakt voksende art fra den store og desværre alt for lidt kendte taliense serie. Lav til mellemhøj og halvkugleformet vækst, slanke mørkegrønne og læderagtige blade, med tykt gulbrunt filtlag på undersiden, lysrosa blomster med mørkere røde pletter i maj, dette er de primære kendetegn for en art, som i modsætning til mange andre medlemmer af serien er særdeles blomstervillig. Planten er hårdfør og tolerant m.h.t. vokseplads. Yunnan I2.ooo'.

Kommentar: Adenophorum Group skiller seg fra hovedformen av R. adenogynum på at den har kjertelhår på visse deler som hovedformen ikke har. Da Tue skrev sin tekst, hadde R. adenophorum artsstatus. (OJL)

R. adenosum (Subs. Barbata) (-20 C)

En forholdsvis ukendt plante i kultur. Arten må nærmest betragtes som en hårdfør variant af R. glischrum, og har først for nylig fået separat status. Vokser relativt langsomt til en stor, halvkugleformet busk. Både skud, bladstængler og blade er tæt besat med lange kirtelhår, og nyvæksten meget klistret ved berøring. Blomstrer i begyndelsen af maj hed relativt store tragtformede blomster, 6-8 pr klase, farve lysrosa eller hvid med rosa strejf. I denne klon (Rock 03837) fra Edinburgh er blomsten rosa, og planten har vist sig yderst tolerant overfor klimaet her. Szechuan 9.ooo-II.5oo'

R. aganniphum (Subs. Taliensia) (-25 C)

Denne art danner med alderen en smuk, mellemstor og kuppelformet busk, med kraftig grenbygning og iøjnefaldende bladvækst. Planten har nogen lighed med R. adenophorum, men bliver almindeligvis større, og har bredere og mere elliptiske blade. Filtlaget på bladundersiden er på unge blade gulligrosa, senere farves filten mod dybt rødbrun, og belægningen har tendens til at "krakelere" i et uregelmæssigt mønster. Blomsterne er normalt lidt mindre og lysere i farven end hos R. adenophorum, og blomsterbægeret er ikke nær så kraftigt udviklet, Blomstringstid apr-maj. Frøplanter af denne art kræver en betydelig alder for at blive blomsterdygtige.

<u>R. aganniphum var. flavorufum</u> (Subs. Taliense) (-25 C)

Den største attraktion ved denne sjældne vildart er utvivlsomt dens kompakte vækstform og det blanke, læderagtige mørkegrønne løv. Blomsterne er, som typiske for de nære slægtninge til R. aganniphum, ret små og hvidligrosa med røde platter. Karakteristisk for denne art er det tykke, bløde citrongule filtlag som dækker bladundersiden på den nye vækst. Allerede når bladet vokser ud til fuld størrelse begynder filtlaget at krakelere og bryde op i mindre pletter, som efterhånden bliver mørkt rustrøde. Arten er meget hårdfør, men kræver vindbeskyttet vokseplads, da bladstilkene desværre knækker temmelig let. Yunnan, Szechuan og SØ-Tibet II-I5.ooo'

R. albrechtii (Subs. Pentanthera) (-25 C)

En løvfældende azalea, som normalt er temmelig opretvoksende og velforgrenet, og som med tiden bliver I,5 -2meter høj. Blomstrer i april-maj med vidtåbne blomster med lange, smukt buede støvdragere. Blomsterfarven er en meget speciel, intens purpurrød, særlig smuk i de mørke nuancer men vanskelig at anbringe sammen med samtidigt blomstrende planter. Japan 3-3.5oo'

<u>R. arborescens</u> (Subs. Pentanthera) (-25 C)

Denne Nordamerikanske løvfældende azalea svinger noget i vækstform, afhængigt af lysintensiteten. Bedste blomstring og kompakt vækst i fuld sol.

Bladvæksten er blank og mørkegrøn, normalt blålig på undersiden og stammerne har glat bark. Blomstrer i juli-aug med lange, slanke blomster hvide eller med rosa strejf, og med kraftig heliotropduft. Støvdragerne er dobbelt så lange som kronrøret og griffelen er purpurrød. Ø-USA

R. ambiguum (Subs. Triflora (-20 C)

Tætvoksende mellemstor busk med olivengrønne, blanke og aromatiske blade, tætskællede og beigefarvede på undersiden. Ved frøformering viser arten sig meget ustabil m.h.t. blomsterfarve, ofte optræder der nogle meget lidt attraktive "sødsuppefarver", så vegetativt formerede planter af en kendt form må tilrådes. I øvrigt må det bemærkes, at alle arterne i triflorumserien er tilbøjelige til at variere i farveintensitet fra år til år, afhængigt af forårets temperaturforløb, og således at en langvarig og gradvis mildning resulterer i de kraftigste farver. Denne klon er udvalgt på grund af sin rige blomstring, og gode lysegule blomst med grønlig ganetegning. En hårdfør og anvendelig plante. Szechuan 7.5oo-I4.5oo'.

R. anwheiense (Subs. Maculifera) (-25 C)

Denne plante, som blev fundet af Wilson i Anwhei-provinsen i det østlige Kina i 1925 i en højde af kun 4-6.ooo', må nærmest betragtes som et naturligt bindeled mellem barbatum-familiens medlemmer fra Himalaya regionen og de få "forvildede" slægtninge på Taiwan. (R.nankotaisanense, R. pachysanthum og R. pseudochrysanthum.) Under gode lysforhold har denne art en meget perfekt lav og bred, tæt vækstform, med hvælvede, stive og mellemgrønne blade. På undersiden er midterribben svagt dunet. Blomstringstiden er apr-maj, farven hvidligrosa med purpurrøde pletter, planten er villigtblomstrende i en relativt ung alder fra frø, og så vel blomsterknopperne som de fuldt udviklede klaser er overraskende frostresistente.

R. argyrophyllum ssp. nankingense. (-20 C) (Subs. Argyrophylla)

Former en mellemstor, tæt busk med skinnende blanke og tydeligt nervede blade, som på undersiden er dækket af et tyndt sølvhvidt filtlag. Denne variant har større enkeltblomster med dybere rosa farve end den almindeligt kendte form, var cupulare, og er en meget smuk og iøjnefaldende bladplante, som i lighed med de andre medlemmer af serien bliver meget rigtblomstrende, når en passende alder er opnået. Det opformerede eksemplar har vist sig meget hårdfør her. Szechuan 6-9.ooo'

R. atlanticum (Subs. Pentanthera) (-25 C)ghgh

En langsomtvoksende, løvfældende nordamerikansk azalea, med en let og luftig grenbygning. Planten er ret småbladet, har blågrønt løv, breder sig ved rodudløbere, og danner i sit hjemland et knæhøjt tæt krat, hvor den enkelte plante kan opnå at dække et formidabelt areal. Blomstrer i maj-juni med 4-10 blomster i klasen, samtidig med løvspring. Den enkelte blomst er hvid eller hvid med rosa strejf, oftest med dybere rosa farve i det lange kronrør og har en kraftig, temmelig tung duft. Denne art holder af en solåben vokseplads, og tåler meget vådt vækstmedium. Kommer fra den Nordamerikanske atlanterhavskyst fra Pennsylvania til South Carolina.

R. augustinii (Subs. Triflora) (-20 C)

En i vort klima ret langsomtvoksende, tætforgrenet og rundet busk. Såvel skud som bladvækst er ret iøjnefaldende hårede. Gode former af denne art er berømt for deres stjerneformede, sommerfugleagtige blå blomst, som regel med olivengrøn ganetegning og med lange buede støvdragere. Planten findes i øvrigt i et utal af farvevarianter, hvoraf nogle er tiltalende, andre ikke. Desværre har de bedste blå kloner en tendens til at have usundt løv, men da de samtidig er de mindst hårdføre er løvets udseende sjældent et problem i længere tid. Med-mindre man bor i et meget lunt område, står man sig ved at "nøjes med" en knapt så blå, men mere kuldetolerant form. Den enkelte plante får i øvrigt den bedste og klareste farve når overgangen mellem vinter og forår sker langsomt og roligt. To former opformeres, een med blegrød blomst som har bevist sin hårdførhed lokalt, samt en selekteret klon fra USA som er udvalgt som et godt kompromis mellem hårdførhed og blå blomst. Hupeh og Szechuan 4-I3.ooo'

R. auriculatum (Subs. Auriculata) (-20 C)

En stor åben busk eller et lille træ, med store matgrønne blade. Planten er især værdsat på grund af sin sene blomstring. Den nye vækst er kobberfarvet eller rødlig, med lakrøde knopskæl op langs skuddet, og sætter i gang samtidig med blomstringen i jul-aug, de store hvide blomster har rødlig eller grønlig bund og en stærk sødlig og aromatisk duft. Desværre er de ikke særlig holdbare overfor vejrliget, men på den årstid ligger det lidt tungt med sammenligningsgrundlag. Hupeh 5-7.ooo'.

<u>R. aureum</u> (Subs. Pontica) (-25 C)

Krybende og pudedannende vækst, med bleggule blomster på lange stilke i april. Bør placeres lyst, men i en kold position for at undgå for tidlig udvikling af blomsterknopperne. Sibirien, Japan.

<u>R. balfourianum</u> (Subs Taliensia) (-25 C)

En hårdfør, smuk og mod alderen meget villigtblomstrende plante, nært beslægtet mod R. adenophorum (adenogynum), men adskiller sig i sin typiske form ved at have bredere blade, som på undersiden er dækket af et tæt fladt eller mere uldent (var. agannipoides) filtlag, som på unge blade er sølvhvidt og skinnende, senere mere grønligt eller svagt kanelfarvet. Blomstring som R. adenophorum, nogle former dufter svagt. Bedste vækstform og rigeste blomstring på åben vokseplads. En velegnet art til det Skandinaviske klima. Yunnan-Szechuan 10-15.ooo'

R. balfourianum var. *aganniphoides*

R. <u>brachycarpum</u> var. roseum (-30 C) (subs. Pontica)

De gængse former af denne meget hårdfør Japanske art og dens nære slægtninge fauriei får mig ikke ligefrem til at kaste mig ud i en rosende omtale, for de er, mildt sagt generelt r-kedelige, men heldigvis er der da undtagelser, og denne klon er virkelig fremragende, med større blomsterklaser, større enkeltblomster og meget dybere farve end "vulgaristyperne"

R. bureavii. (Subs. Taliensia) (-25 C) Hillier form.

Denne tiltalende form af arten danner en mellemstor tæt busk med mange hovedgrene. Bladene er læderagtige, dybt flaskegrønne, og med et tykt uldent filtlag på undersiden, som under udviklingen skifter farve fra gyldentrosa til mørk rødbrunt. En særlig attraktion ved denne klon er det svagt vredne blad, som præsenterer bladenes farvekontrast på en noget dekorativ måde. Den her omtalte form er blomsterdygtig omend ikke særlig villig, ind imellem præsenterer den nogle få, stilfærdige klaser af prunkløse hvidligrosa blomster med røde pletter i apr-maj. Een af de smukkeste bladplanter i taliense-serien. Yunnan II-13.ooo'.

<u>R. bureavioides</u> (Subs. Taliensia) (-25 C)

Nutidens revisionshungrende botanikere har, sandsynligvis af rationaliserings-grunde, slået denne art sammen med R. bureavii. Ved en umiddelbar sammenligning synes denne forklaring dog noget letkøbt, idet den form af R. bureavioldes som blev introduceret af Wilson først i dette århundrede blev fundet som en isoleret bestand ved Tatsienlu i Szechuan, mange hundrede kilometer nord for den ligeså isolerede koloni af R. bureavii i Lang-Kong passet i Yunnan. I almindelighed vokser R. bureavioides betydeligt kraftigere, har større blomster, større blade, en mere elliptisk bladform og en meget lysere indumentfarve end R. bureavii, og så er der ikke meget andet end navnet og det store blomsterbæger tilbage at sammenligne. Der findes i kultur yderligere to såkaldte former af R. bureavioides. McL AD 77 og McL ad 106. De ligner i alle henseender R. wasonii, bortset fra et lidt tykkere og mørkere indument?, samt en lille hvid blomst uden calyx?, så teorien om en naturlig hybrid mellem disse to arter forekommer utroværdig. R. bureavioides er i øvrigt betydeligt mere hårdfør end R. bureavii, et for danske forhold uvæsentligt aktiv, men nok af større interesse hinsidan. ……(Kommentar: De fleste former hedder nu R. wasonii. R. bureavoides har en kort bladstilk og stive hår på bladene. H. Eiberg).

R. calendulaceum (Subs. Pentantehera) (-20 C)

En mellemstor, stift bygget, ret kraftigtvoksende løvfældende Nordamerikansk azalea. For haveejeren, som holder af kraftige farvesammensætninger, er denne art et fund, for den er let at dyrke og blomstrer i maj-juni med en så intens rød-orange glød, at den er umulig at overse. Planten er da også, på grund af disse egenskaber blevet anvendt som krydsningspartner i et utal af løvfældende azaleahybrider. Den har en pragtfuld høstfarve, men blomsten er desværre uden duft. Dyrkes bedst på solåben vokseplads. NØ U.S.A.

<u>R. callimorphum</u> (Subs. Campylocarpa) (-20 C)

I betragtning af den store popularitet, denne plante har opnået blandt samlere og planteelskere i Storbritannien, mener jeg at denne art er meget forsømt i Skandinavien. R. callimorphum, som med alderen bliver helt utroligt rigtblomstrende, kan vel bedst sammenlignes med en højere og løsere bygget udgave af R. williamsianum. Karakteristisk for arten er de næsten runde blade, dybt mørkegrønne og blanke, med blågrøn underside. Nyvæksten har ofte en smuk, blålig tone. Blomstringstiden varierer ret meget, nogle former springer ud i april, andre så sent som juni. Da planten er noget følsom overfor frost, medens blomsterknopperne er under udvikling, må det formodes at de sentblomstrende former er at foretrække hos os. Blomsterfarven er sartrosa, ofte med en vinrød ganetegning. Placeres som R. williamsianum, på en plads med meget lys, men uden vintersol. Yunnan, Szechuan og SØ Tibet II- I4.ooo´

R. calophytum (Subs. Fortunea) (-25 C)

Denne majestætisk art, som klimamæssigt er "på hjemmebane" hos os, er desværre en sjældenhed. Langt den overvejende del af de planter som her til lands går under denne betegnelse, er i realiteten kulturhybrider med R. sutchuenense. R. calophytum er i blomst så karakteristisk, at en eventuel hybridisering er såre let at afklare. Den ægte vare har en meget stor og fladtoppet blomsterklaser, bestående af 20-25 enkeltblomster. Den enkelte blomst er ret lille, lukket klokkeform, på en meget lang rødlig blomsterstilk, I3-20 meget korte støvdragere, og et støvfang, som danner en uforholdsmæssig stor, gul skive. Der findes både rosa og hvide former, begge med en kraftig Bordeauxfarvet ganeplet. Planten udvikler sig med alderen til en stor, løstbygget busk eller et lille træ, med tykke og stive hovedgrene. Under favorable forhold kan der opnås bladlængder op mod 45 cm, og sådanne veludviklede bladrosetter frembyder et imponerende skue. Arten er hårdfør og ikke vanskelig, at dyrke, når blot den placeres under gode læforhold. Store og perfekt udviklede blade opnås bedst ved at give planten en spand vand om dagen, medens de nye skud er under udvikling. Yunnan og Szechuan 6-I3.ooo'

<u>R. calostrotum</u> (Subs. Saluenensia)

De fleste former af denne art er taknemlige dværgplanter, med sølvgrå bladvækst og store purpurfarvede blomster på en lang, opretstående stilk. Ualmindelig rig blomstring i apr-maj, og en generel tendens til at gentage succesen i sep-okt. En virkelig perle i et stenbed og pålidelig og nem i kultur. NØ Burma II-I2.ooo'

Kommentar: Denne formen av arten kalles ofte for *Rocks form*. (OJL)

<u>R. campylocarpum ssp. caloxanthum</u> (Subs. Campylocarpa) (-I8 C)

Nært beslægtet med R.campylocarpum ssp. campylocarpum og R. campylocarpum ssp. caloxanthum var. telopeum, adskiller sig ved sine relativt store, og nærmest kredsrunde blade, samt ved en lavere og bredere vækstform. Blomstring i apr-maj, orange i knop, åbner til lysegul, ofte med en lille rød ganetegning. Blomsten er knapt så åben, og klasen noget løsere end hos de nære slægtninge. Ny-væksten antager under udviklingen et smukt blådugget skær højt estimeret blandt kendere, men ikke helt så robust som man kunne ønske, så en beskyttet vokseplads må stærkt anbefales. Øvre Burma, Tibet og Yunnan 11-12.ooo'

<u>R. campylocarpum</u> ssp. campylocarpum (Subs. Campylocarpa) (-I8 C)

Denne meget blomsterrige og tiltalende art, som i visse udgaver kan være vanskelig at skelne fra R. caloxanthum, er i den her omtalte klon representeret ved en lav til mellemhøj busk med ovale, mørkegrønne blade, blågrønne på undersiden og med små rødbrune børster på bladstænglerne. Denne form, som i mange år har vist sin dyrkningsværdi her i landet, åbner i apr-maj sine orange knopper til løse klaser af smukt formede kanariegule blomster med rød ganeplet. En køn og hårdfør

R. campanulatum (Subs. Campanulata) (-20 C)

En meget variabel art med mange attraktive former. Den mest udbredte farvetone i uselekterede former er en, efter min opfattelse, ret gyselig bleg blålilla blomst, men de der finder smukke varianter med rosarøde, lyseblå eller rent hvide toner, må det anbefales at holde sig til kendte former, eller at se planten i blomst før anskaffelsen. Denne udvalgte klon danner en stor, bredtvoksende busk med blanke mørkegrønne og flade blade, som på undersiden har en tynd orangerød belægning. Blomstring i maj, med lysrosa knopper som åbner til rent hvid med svage rødlige pletter. En storblomstret og dekorativ form. Himalayaområdet fra Kashmir til Bhutan,9-I4.ooo'

R. campanulatum var. aeruginosum (Subs. Campanulata) (- 20 C)

Som ornamental bladplante er denne art ligeså berømt og efterspurgt, som den er berygtet for sin uskønne, i bedste tilfælde temmelig intetsigende blomstring. Det må anse som en fordel, at planten kun sjældent sætter knopper, og er tilbøjelig til at abortere dem på grund af forårs frost. Som bladplante er den derimod i sine bedre former en rigtig "trettener" med lav og bred, tæt vækst, mellemstore ovale og hvælvede blade. Nyvæksten har en meget iøjnefaldende dueblå farve, som senere bliver mere blågrøn, bladundersiden er dækket af et tykt, brunligt eller orangefarvet filtlag. Så godt som alle de planter, som findes her i landet under navnet R. przewalskii, er i virkeligheden denne art. Deres respektive tilholdssteder i naturen er mere end Iooo km. fra hinanden, og det er svært at finde nogen umiddelbare lighedspunkter mellem de to arter, så dette må nok anses som en beklagelig kontorfejl. Planten kræver god belysning fra alle sider for at udvikle perfekt, symmetrisk vækstform, og er i øvrigt hårdfør og nem at dyrke. Stammer fra Sikkim I2-14.ooo'. De tilbudte frøplanter er fra en meget "blå" moderplante i RBG Edinburgh.

<u>R. campylogynum</u> (Sybs. Campylogyna) (-I8 C)

Fælles for de mange former, som (vel ikke helt berettiget) er samlede under denne art, er de små, voksagtige blomster på lange, oprette blomsterstilke, et typisk nedadbøjet støvfang, og en temperamentsfuld opførsel. Som helhed er det mit indtryk, (Jeg er ikke decideret campylogynum-fan) at planterne er kønnest, så længe de er ganske små, at selv drevne veteraner må være forberedt på mange skuffelser, og at den bedste æstetiske virkning opnås ved dyrkning i et "mikromiljø", hvor planterne kan betragtes på nært hold, såsom plantebaljer trug og lignende. I øvrigt synes denne dyrkningsmetode også at have en gavnlig indflydelse på antallet af "smuttere" formodentlig på grund af gode drænforhold. Selv har jeg haft bedst resultat ved dyrkning i rent organisk medium, vanding med regnvand eller afkalket vand, og afståelse af enhver form for gødningstilførsel. Dykning af rodzonen med varmeisolerende materiale som f.eks. barkstykker, synes ligeledes fordelagtigt. Yunnan, Tibet og øvre Burma, i højalpint landskab op til I5.ooo'.

R. campylogynum var. cremastum "Bodnant Red" A.M." en noget afvigende type, med kraftigere og mere opret vækst, og større blade, olivengrønne på både over- og underside større og mere åben, rød blomst.

1) R. campylogynum SBEC 0587, 2) R. campylogynum 'Salmon pink'
3) R. campylogynum var. myrtilloides, 4) R. campylogynum 'Black Form'

<u>R. camtschaticum</u> (Subs. Therorhodion) (-30 C)

Egentlig er det vel tvivlsomt, om denne løvfældende art overhovedet hører hjemme i rhododendronslægten. Planten kommer fra lav højde i arktisk tundra, og har tidligere haft ry for at være vanskelig i kultur. Den finder sig imidlertid godt tilpas i det Skandinaviske klima, hvor den, plantet i et køligt medium på en åben vokseplads, breder sig frodigt ved underjordiske rodudløbere. Mellemgrønne blade, og store purpurfarvede blomster, som dannes på nyvæksten. Hvis de visne blomster fjernes straks, kan ældre planter blive ved med at danne nye blomster sommeren igennem. Ser noget livstræt ud om efter-året ved løvfaldstid, men er det sjældent. En god, krybende træagtig, løvfaldende og remonterende staude.

R. canadense (Seksjon Rhodora.) (- 25 C)

En langsomtvoksende, tætforgrenet Nordamerikansk løvfældende azalea, som breder sig med rodudløbere, og som elsker fugtig jordbund. Planten har en meget særpræget blomst med 3 sammenvoksede kronlapper foroven, de 2 underste dybt opsplittede og fritstående. Blomstrer i april-maj, purpurrosa til lavendelfarve. Der findes også en rent hvid form, som er meget attraktiv. Dyrkes bedst i fuld sol, og er i øvrigt den nordligst forekommende, løvfældende azalea.

<u>R. caucasicum</u> (subs. Pontica) (-25 C)

En ret lav og bred, temmelig langsomtvoksende plante, med et tydeligt "ponticumsk" udseende. Kan bedst sammenlignes med en forvokset R. chrysanthum. Blomstrer i apr-maj med langstilkede cremefarvede til lysegule blomster med grønlig ganetegning. Noget lunefuld i kultur, idet planten kræver kraftig lysintensitet for at sætte blomsterknopper, men antager en lidt sygelig gulgrøn bladfarve, hvis lyset bliver for stærkt. Kaukasus 6-9.ooo'.

<u>R. chamaethomsonii</u> (Subs. Neriiflora) (-20 C)

Hårdfør og relativt sentblomstrende form. Danner en lav, rundet busk med små ovale blade. 2-3 blomster pr. klase i maj, store voksagtige dybt blodrøde klokker på en lang blomsterstilk. En meget tiltalende form. Yunnan, SØ Tibet I2-14.ooo'.

R. chengshienianum (Subs. Triflora) (-20 C)

Denne art minder ret meget om R. ambiguum, men adskiller sig med en højere og mere slank vækstform, meget mørkfarvede skud tæt besat med skæl og sorte kirtelhår, og blågrøn til blålig hvid bladunderside. Blomstrer i maj med lysegule til gule, løse klaser. Arten hører hjemme på Mt. Omei, Szechuan, ganske nær toppen, og bør derfor ikke kunne give problemer m.h.t. hårdførhed. Fundet og beskrevet af Mr.Fang. Planten har ikke tidligere været i kultur i den vestlige verden.

(Kommentar: Regnes i dag som en variant av R. ambiguum, oftest med hvite blomster. OJL)

R. cinnabarinum (Subs. Cinnabarina) (-I8 C) var. roylei.

En yndefuld og slanktvoksende art, med iøjnefaldende blå bladvækst. Voksagtige højrøde rørformede klokkeblomster. Blomstrer ikke som mindre plante. Moderplanten klarede -23 C uden beskyttelse i vinteren 77-78 med kun uvæsentlige skader. Blomstringstid maj. Sikkim, Bhutan, Nepal, SØ Tibet IO-I2.ooo'.

1) R. cinnabarinum ssp. cinnabarinum, 2) R. cinn. ssp. xanthocodon,
2) R. cinnabarinum var. aestivale, 4) R. cinnabarinum var. roylei.

<u>R. cinnabarinum ssp. xanthocodon, var. concatenans</u> (Subs. Cinnabarina)(-20 C)

En meget hårdfør og rigtblomstrende klon, som gennem mange år har vist sin pålidelighed i Københavnsområdet. Som ældre plante giver den i regelen en lille 'ekstra blomstring' i sep-okt, men hovedfloret er i maj, med et væld af slanke abrikos farvede klokker. I skygge for vintersol, men i øvrigt uden dækning kom ungplanterne af denne klon fuldkommen uskadt gennem vinteren 77-78 (-23 C)

<u>R. clementinae</u> (Subs. Taliensia) (-25 C)

Vokser langsomt til en lav halvkugleformet busk. Mørkegrønne ovalt til hjerteformede læderagtige blade, med skinnende beigefarvet filtlag på undersiden. Nyyækst blågrøn og med tynd sølvhvid belægning. Denne klon er meget blomstervillig, men er temmelig frostfølsom i blomsterknopperne, når disse er begyndt at svulme. Blomst hvidligrosa med små rødlige pletter i apr-maj. En smuk og hårdfør plante. Yunnan, Szechuan og SØ Tibet II-I4.ooo'.

<u>R. concinnum</u> var. pseudoyanthinum (subs. Triflora) (-I8 C).

Denne A.M. klon er set af resultaterne af, Stevensons forædlingsarbejde på Tower Court i fyrrerne. Danner en mellemstor rundet busk med olivengrønne, tætskællede blade. Blomstrer i maj, med løse klaser af åbent tragtformede, nærmest rubinrøde transparente blomster med gyldne skæl på ydersiden. Klonen er knapt så hårdfør som de more typiske medlemmer af arten, og kan ofte antage en noget "skummel" bladfarve i en hård vinter, men her dog foreløbig klaret sig pænt. Beskyttet vokseplads må tilrådes i barske zoner. W-Szechuan, Hupeh, Shensi og Sikang 5-I4.ooo'

<u>R. crinigerum</u> (Subs. Glishra) (-I8 C)

En smuk mellemstor og bredtvoksende busk, som nok vil være et forsøg værd i et beskyttet miljø. Unge skud og bladstængler er kraftigt børstede, bladoversiden blank og mørkegrøn med tydelige dybe nerver, og bladets underside dækket at et tæt gulligt filtlag. De tilbudte planter er frøformerede at en meget køn form fra dr. Rock's indsamlinger. Blomstrer i maj, hvid til lysrosa med en kraftig mørkerød ganeplet, og er kendt for at blive blomsterdygtig i en ung alder fra frø.

R. cumberlandense (Subs. Pentanthera) (-20 C)

Danner en kompakt lav og tætforgrenet, løvfældende busk, som ofte breder sig med rodudløbere. Arten er nært beslægtet med R. calendulaceum og kommer fra det østlige Nordamerika. På sit hjemsted i bjergene er den normale blomsterfarve blodrød eller dyb skarlagenrød, medens den i kultur oftest er orangerød. Blomsten er uden duft og kommer i juni-juli. Smuk høstfarve. Dyrkes bedst på åben vokseplads.

<u>R. dauricum var. dauricum</u> (Subs. Rhodoastra) (-32 C)

Tætforgrenet og mellemhøj samt stedsegrøn i større eller mindre grad, hører R. dauricum sammen med den totalt løvfældende R. mucronulatum til de allertidligste forårsbebudere. Blomstringstid fra januar til så sent som apr-maj, afhængigt at vinterens forløb. Bør plantes på et koldt sted i haven for ikke at lokke blomstringen i gang ved en forbigående mildning. De lyst til mørkere purpurrosa blomster tåler fuldt udsprunget et par minusgrader. NØ Asien, Korea.

R. dauricum var. sempervirens. En stedsegrøn hollandsk klon, som regnes for en triploidform med større blade og blomster end arten, kraftigere vækst og lys purpurrød blomst

R. dauricum 'Midwinter'. A.M. En praktisk taget fuldkommen løvfældende klon, som i milde vintre viser farve allerede midt i december. Også meget vellykket som potteplante til indendørs blomstring i et køligt rum i årets mørkeste tid. Blomsterfarve purpurrosa.

R. davidii (Subs. Fortunea) (-25 C ?)

Beskrevet at Mr. Fang som en meget smuk, mellemstor til stor busk, som har nogen lighed med R. oreodoxa. De væsentligste forskelle er et længere og smallere blad med en skarp spids, en meget lang midterakse i blomsterstanden, 6-I2 enkeltblomster i klasen, 7-8 kronlapper, farve rosa til purpur med dybt purpurfarvede pletter i ganen. Kun introduceret een enkelt gang tidligere under W I53I i I903, men menes ikke at eksistere i kultur. Denne indsamling er fra Mt.Omei, Szechuan I980. Naturlig udbredelse fra central-Szechuan til NØ-Yunnan i højder fra 6.ooo til I3.ooo'

<u>R. dasypetalum</u> (Subs. Lapponica) (-20 C)

En lille, svagtvoksende og i regelen noget løstbygget plante, efter min mening een at de allerbedste fra lapponicum-serien. De små blade er mørkt olivengrønne, meget blanke og med et V-formet tværsnit, hvilket er meget usædvanligt i denne serie. Blomsterne er mørkt purpurrosa, ret store og kommer i løse klaser på 2-4 i april-maj. Nem at dyrke, og yderst velegnet i et stenbed med gode lysforhold. Yunnan II.5oo'.

(Kommentar: R. dasypetalum regnes av noen for å være en naturhybrid. OJL)

R. decorum (Subs. Fortunea) (-20 C)

Udvikler sig til en stor busk eller et lille træ, med smuk blågrøn bladvækst og rødlige bladstilke. Arten er meget variabel m.h.t. hårdførhed, de mest storblomstrede former er håbløst følsomme i vort klima. De tilbudte planter er frøformerede ved krydsbestøvning mellem to statelige eksemplarer, som begge igennem mange år har vist deres hårdførhed og storblomstrede egenskaber, på trods af artens officielle omdømme. Store perlemorsrosa, og i nogle former svagt duftende blomster i maj. Ligesom den nære slægtning, R. fortunei, tiltager også R. decorum i hårdførhed med alderen, så en beskyttet vokseplads i de første år kan give gode resultater med denne art, selv i meget barske områder. Planten bliver meget hurtigt blomsterdygtig fra frø. Yunnan, Szechuan 8-Io.ooo'

R. degronianum (Subs. Pontica) (-25 C)

Denne plante minder om en stor og lidt løsere bygget udgave af R. yakushimanum. På filtlaget på bladundersiden er dog ikke så tykt, og midterribben er ikke dækket. Planten blomstrer i maj, ca. lo-I4 dage tidligere end R. yakushimanum, mørkrosa i knop, sartrosa til renhvid fuldt udsprunget. R.degronianum har 5 kronlapper i blomsten, et træk som i den øvrige metternichii- gruppe kun findes hos R. yakushimanum og R. makinoi, de resterende har 7. Meget hårdfør, og udvikler sig bedst på åben vokseplads.

<u>R. dicroanthum ssp. schyphocalyx</u> (Subs. Neriiflora)(-20 C)

En lav og bred, halvkugleformet plante med lysegrønne, nervede blade, gråhvidt filtede på undersiden. Blomstrer i maj-juni med løse klaser af få enkeltblomster nikkende på lang stilk, og ofte delvis skjult imellem bladene. Blomsten er tragtformet, af voksagtig struktur og transparent-orange. Ikke overvældede blomstervillig, men forbavsende nem i kultur her. W Yunnan og øvre Burma IO-I3.ooo'

R. dryophyllum (Subs. Taliensia) (- 25 C)

Denne tiltalende art, som sammen med den art beslægtede R. traillianum var tydeligt malplaceret i lacteum-serien, bliver med alderen en stor, velforgrenet busk med smuk bladvækst og rig blomstring. Bladene er ret lange og smalle, mørkegrønne og nervede på oversiden, undersiden dækket af et tæt eller mere uldent, brunligt filtlag. Denne form, som blomstrer i maj, er abrikosfarvet i knop, den færdigudviklede klase er kompakt med mange små enkeltblomster, hvide med røde pletter i ganen. En hårdfør og attraktiv plante som trives på en åben vokseplads. Yunnan og Szechuan, mellem II.ooo' og I5.5oo'.

(Kommentar: R. dryophyllum regnes i dag av de fleste som et synonym til en form av R. phaeochrysum. OJL)

R. elegantulum (Subs. Taliensia)(-25)

En smuk, mellemstor og velformet plante, nært beslægtet med R. bureavii, som den dog ikke umiddelbart kan forveksles med. Bladene er smallere, bladstilkene længere, oversiden mørkegrøn og kun svagt nervet, underside dækket af et tykt filtlag, som på 2-3 år skifter farve fra gulligrosa til mørkt rustrødt. Da bladet samtidig har et karakteristiskt V-formet tværsnit er planten flink til at vise sine mange farvenuancer fra alle synsvinkler. Med alderen bliver R. elegantulum særdeles blomsterrig, og udfolder sine cremerosa til purpurrosa klaser i april, enkeltblomsten er ret stor for denne serie, og her røde småpletter i ganen. Blomsterbægeret er veludviklet. En meget tiltalende art, som er uhyre sjælden i kultur. SW Szechuan 12-I3.ooo'

R. eudoxum (Subs. Neriiflora) (- 20 C) Glendoick A.M. form.

Denne art har ikke umiddelbart meget til fælles med sine fæller i sanguineum-subserien. Lav, halvkugleformet og kompakt vækst, mellemgrønne blade uden filtlag på undersiden, og en særpræget kirsebærrød blomsterfarve. Blomsten er ikke af den vanlige, voksagtige karakter, og blomsterbægeret er kun lidt udviklet. Til gengæld synes planten at være meget hårdfør og nem at dyrke. Måske hører planten simpelthen til på et andet sted i systemet. Denne art blomstrer i apr-maj,og kommer fra Yunnan og SØ Tibet II-I3.ooo'.

(Kommentar: Cox & Cox anser R. eudoxum og de mange varietetene for å være en serie naturhybrider.)

R. faberi (Subs. Taliensia) (-25 C)

Der er gennem årene i diverse autoritative værker fremsat temmelig modstridende beskrivelser af denne sjældne art. Formentlig må de fleste kultiverede planter under dette navn skifte status og fremover hedder prattii, idet den nyligt oversatte Kinesiske beskrivelse i "Rhododendrons af China" påviser ganske væsentlige forskelle mellem de to arter. R. faberi har et betydeligt mindre og smallere blad, som ender i en skarp spids, indumentet på undersiden består af 2 lag, det yderste er tykt og rødbrunt, og forsvinder mere og mere på de midre blade, efterladende det tætte og flade, grålighvide permanente filtlag. Planten er som helhed betydeligt mindre end R. prattii, og har rent hvide blomster med et stort, stjerneformet grønligt blomsterbæger. Denne indsamling fra Mt. Omei I980 kan forhåbentlig gøre sit til at bringe forvirringen til ophør.

R. faberi ssp. faberi

<u>R. oreodoxa var. fargesii</u> (Subs. Fortunea) (-25 C)

Kan stort set betragtes som en R. oreodoxa med kortere og bredere blade. Se denne. (Kommentar: I dag allment akseptert som en varietet av R. oreodoxa. OJL)

<u>R.ferrugineum</u> (Subs. Rhododendron) (-25 C)

En fin, småbladet og kompaktvoksende klon af CW frø fra Østrig. Mørkegrønne glinsende blade som er dybt rustbrune af tætsiddende skæl på undersiden. Små lyserøde blomster i store mængder i juni-juli. Den ægte vare er i virkeligheden ganske sjælden, idet de fleste kloner, som skjuler sig under dette navn er natur eller kulturhybrider med R. hirsutum.

<u>R. flavidum, hvit form</u> (Subs. Lapponica) (-20 C)

Regnes nu for en hybrid med R. flavidum, men er ikke separat navngivet. Blade og blomster er større end hos den ægte vare, og væksten lav til mellemhøj, mere busket. I modsætning til den gule form, som i regelen ligner en katastrofe i vintermånederne, bevarer denne klon sit tiltalende udseende året rundt. Blomstrer i apr-maj, lysegul i knop, som åbner til cremehvid, og er tilbøjelig til som større plante at give et ekstraflor i sep-okt. Meget rigtblomstrende og nem at dyrke på en lys vokseplads. R. flavidum stammer fra Szechuan, IO-I3.ooo'

R. floribundum (Subs. Argyrophylla) (-20 C)

Denne ret kraftigtvoksende plante fra den hårdføre og anvendelige argyrophyllumsubserie har dybt nervede, mat mørkegrønne blade. Skuddene, bladundersiden og i mindre omfang bladoversiden er dækket af et blødt, gråhvidt filtlag. Blomstrer i ret ung alder med store klaser af lyst lavendelrosa blomster med mørkere ganeplet i april-maj. Til trods for at denne farve ikke normalt står øverst på hitlisten, er helhedsindtrykket hos denne art yderst harmonisk og tiltalende, men planten bør holdes på afstand af røde blomster på samme tidspunkt. En noget distinkt og temmelig opretvoksende vildart, som stammer fra Szechuan.

<u>R. forrestii var. repens</u> (Subs. Neriiflora) (- 20 C)

En mere eller mindre krybende art, med langsom vækst og små, mørkegrønne blade. Nogle former blomstrer rigt, andre så at sige aldrig, og planten bør derfor kun formeres vegetativt. Her man et heldigt eksemplar, vil de uforholdsmæssigt store, voksagtige og blodrøde blomster folde sig ud meget tidligt på foråret. Blomsterknopperne må beskyttes godt med nattefrost, når udviklingen er i gang, da de er ekstremt frostfølsomme. Planten er som helhed meget kvælstoffølsom og hader varme, men kræver meget lys, den trives derfor bedst på ret stejle, nordvendte skråninger med helt åben himmel. De tilbudte kloner stammer fra rigtblomstrende moderplanter. Tibet, Yunnan og Burma I2-I4.ooo'

<u>R. fortunei</u> (Subs. Fortunea) (-26 C)

Udvikler sig til en stor busk, som med alderen bliver meget pladskrævende. Arten er meget variabel med hensyn til hårdførhed, nogle former er håbløst følsomme her, andre overordentligt robuste. Som general regel tiltager den enkelte plantes hårdførhed med alderen, så man kan kompensere for et ondartet klima ved at plante et større eksemplar eller ved at benytte en beskyttet vokseplads i de første år. Smuk mørk olivengrøn bladvækst, blågrøn på undersiden og ofte med rødviolette bladstilke og knopper. Nyvækst under udvikling prydes af skarlagenrøde knopskæl langs stængelen. Denne dekorative og helt utroligt sunde art udfolder sine store duftende blomster i maj, varierende rosa toner og ofte med gulligrosa ganetegning. Frøformeret ved krydsbestøvning mellem hårdføre og storblomstrede forældre. Chekiang 3.ooo'

<u>R. fortunei ssp. discolor</u> (Subs. Fortunea) (-20 C)

En kraftigtvoksende, træagtig vildart, som minder en del om R. decorum, men har slankere og mere dyb blågrøn bladvækst. Den helt store forskel ligger dog i blomstringstidspunktet, som for R. discolor er i juli måned. Blomsten er meget stor, med 7 kronlapper som ofte er kraftigt bagoverbøjede, hvid eller svagt rosa med gullig ganetegning, og en behagelig duft. Hupeh og Szechuan 5oo-7.ooo'.

R. fulgens (Subs. Fulgensia) (-25 C)

Som bladplante minder denne art stærkt om R. clementinae fra taliense-serien, den mest markante forskel er stammen, som hos R. fulgens bliver silkeglat med alderen, og har en iøjnefaldende blåligrosa eller rødbrun farve. Planten har en smuk, rundet vækstform, blågrønne ovale hvælvede blade med et beigefarvet til lysebrunt filtlag på undersiden. Vækstknopperne er grønlige, men skifter farve til karminrødt når de nye skud begynder udviklingen. Naturligt blomstringstidspunkt er i marts-april, og de knopperne er meget frostfølsomme medens de svulmer, er blomstringen hos denne art sikrest efter en langvarig og konstant vinter. Klaserne består af mange små enkeltblomster i en lille, kompakt klase, højrøde og voksagtige, prydet af sorte støvknapper og store sorte nektar-punge i bunden. En meget farverig og tiltalende art, som desværre kræver ret mange år for at blive blomsterdygtig fra frø. Ø-Nepal, Sikkim, Bhutan og S-Tibet I0-I5.ooo'

<u>R. fulvum</u> (Subs. Fulva) (-20 C)

Under favorable forhold udvikler denne art sig til en stor busk eller et lille træ, særdeles iøjefaldende og farverig. Kraftig og stiv grenbygning, og mellemstore ovale blade, mørkegrønne og blanke på oversiden, undersiden dækket af en tynd, men tæt pulveragtig belægning, farven svingende fra gullig til en kraftig orange-rustbrun nuance. Bladstilkene er særdeles smidige, så selv ganske lette vindstød kan få planten til at vise sine bladundersider frem, et uforglemmeligt syn ved en større busk. Blomstring i april, klaserne variable i størrelsen og form med få eller mange enkeltblomster, farven varierende fra hvid over lillarosa til dybrosa, alle med rødlig ganeplet og -tegning. Blomstrer ikke i ung alder. Denne meget dekorative art burde nok forsøges mange flere steder herhjemme, men er næppe tilstrækkeligt hårdfør i kolde egne. Undgå lune områder, som ofte forårsager barksprængninger i det tidlige forår. Yunnan, øvre Burma, SØ Tibet og det vestlige Szechuan i 8-I4.5oo'

R. galactinum (Subs. Falconera) (-20 C)

Skønt mindre iøjefaldende end andre medlemmer af serien, udmærker denne art sig ved en betydelig hårdførhed, som muliggør en mere åben placering. Mellemstore blade, mat olivengrønne på oversiden og dækket af et tyndt gråligt eller brunt filtlag på undersiden, samt en karakteristisk rund blomsterknop med udstående brunlige uldne knopskæl, er de mest markante træk ved denne mellemstore busk. Hvid eller hvidligrosa blomst med rød ganeplet i apr-maj. Velegnet til kolde haver. Szechuan 9-Io.ooo'.

R. globigerum /R. alutaceum var. alutaceum. (Subs. Taliensia) (-25)

En langsomt og tæt voksende plante, med tykke uldne nye skud, og med permanente knopskæl på grenene. Minder om en stor og bredbladet udgave af R. roxieanum, og der findes da også utallige overgangsformer mellem disse. Bladvæksten er læderagtige og mørkegrøn, med et tykt, uldent og rødbrunt filtlag på undersiden. Blomsterklasen er kugleformet og består af ca. I5 enkeltblomster, hvide med rødlige pletter i ganen. Arten kræver, som sine nære slægtninge, en betydelig alder for at blive blomsterdygtig fra frø, men er en fornøjelse alene som ornamental bladplante. Muli Mountains, Szechuan II-I2.ooo'.

(Kommentar: R. globigerum regnes ikke lenger som en egen art i noen sentrale verk. Flora of China anser den som et synonym for R. alutaceum, andre ser den som hørende til innen R. roxieanum. OJL)

R. microgynum (Tidl: R. gymnocarpum) (Subs. Neriiflora) (-25 C)

Danner en kompakt og moderatvoksende busk med lav og bred vækst. Bladene er stærkt hvælvede, dybt mørkegrønne, og er på undersiden dækket af et tyndt gråbrunt filtlag. Blomstrer i april-maj med klaser af op til I0 enkeltblomster, ret store og af en meget intens dyb blodrød farve. Planten er meget hårdfør og rigt-blomstrende fra ung alder. Tåler åben placering, men undgå varme lokaliteter og vær forsigtig med kvælstofindholdet i mediet, som ellers kan "svide fjerene" slemt. Tidligere fejlplaceret i taliense-serien sammen med R. microgynum, som er identisk bortset fra en lysere rød blomsterfarve. Disse to arter er i dag med rette slået sammen. Stammer fra SØ-Tibet I2-I4.ooo'

<u>R. haematodes</u> (Subs. Neriiflora) (-18 C)

Regnes for een af de fineste kinesiske arter. Lav og tæt vækst, dybt mørkegrønne læderagtige blade med tykt brunligt filtlag på undersiden. Blomstrer i maj med langstrakt klokkeformede blodrøde blomster. Hårdfør form af en meget tiltalende art. Yunnan II-12.ooo'

R. heliolepis (Subs. Heliolepida) (-23 C)

Denne nære slægtning til R. rubiginosum og R. desquamatum bliver en mellemstor bredtvoksende plante med slank grenbygning og mellemstore blanke blade, tæt brunligt skællede på undersiden. På afstand forveksles arten ofte med medlemmer af den smukke taliense-serie. Meget rigtblomstrende, purpurrosa i juni, og vokser højere til vejrs end sine fætre, hvilket skulle garantere god hårdførhed. Yunnan I2-I3.ooo'

R. hirtipes. (Subs. Selensia) (-18 C)

En mellemstor til stor busk, med kraftige børster på unge skud. Blank grøn bladoverside, blegere underside og tydeligt børsteklædt midterribbe. Lysrosa klokkeformede blomster med mange mørkere pletter i april-maj. Denne udsøgte klon fra Edinburgh har vist sig fuldkommen hårdfør her, omend den ofte får beskadiget de nye skud under udvikling, idet nyvæksten starter meget tidligt på året.

R. hodgsonii (Subs. Falconera) (-I8C)

En temmelig hårdfør storbladet art, med en smuk, glat og oftest gullig bark. Mørkegrønne, læderagtige blade, nye skud med et metallisk skær, tyndt gråligt til beigefarvet uldent filtlag på undersiden. Blomstrer først som ældre eksemplar, farven meget variabel, fra lysrosa over lillarosa, magenta, purpur og kirsebærrød til vinrød. Nyere indsamlinger har generelt bedre farver end de oprindelige introduktioner. Ø Nepal, Sikkim og Bhutan 9.5oo' til I4.ooo'

<u>R. hunnewellianum</u> (Subs. Argyrophylla) (-I8 C)

Denne ret så hårdføre art fra argyrophyllum subserien minder ved første øjekast en del om R. makinoi, men har fladere bladvækst og gror mere opret med slanke stive grene. Bladene er lange og smalle, blankt grønne og tydeligt nervede på oversiden, undersiden dækket af et tyndt sølvhvidt filtlag. Under udspring i apr-maj blegner blomsterfarven fra dybrosa i knop til lysrosa med mørkere pletter. Danner en mellemstor til stor og meget iøjnefaldende busk. Blomsterdygtig klon. Vest-Szechuan 6-Io.ooo'.

R. hyperythrum (Subs. Pontica) (-20 C)

Typisk for denne art er en moderat væksthastighed og bred silhuet med kraftige, stive grene. Bladene er ret lange, blanke og mellemgrønne og virker smalle og stive, idet bladranden oftest er stærkt indrullet. Bladstilk og knopper har ofte en smuk rødviolet farve, planten blomstrer i ung alder, klaser på 7-IO enkeltblomster, rent hvide eller hvide med purpurfarvede pletter i april-maj. En tiltalende og robust art, som er forbløffende hårdfør i betragtning af sit hjemsted, Taiwan i 3-4.ooo'

<u>R. argyrophylum ssp. hypoglaucum</u> (Subs. Argyrophylla) (-20 C)

En tiltalende og let-bygget plante fra argyrophyllum-subserien. Spinkel grenbygning og relativt små blade, olivengrønne, blanke og læderagtige, med et sølvhvidt filtlag på undersiden. Blomstrer i maj med klaser af hvide eller sartrosa blomster med mange rødlige pletter. Må nærmest betegnes som en mindre bastant udgave af R. argyrophyllum, men har generelt betydeligt sundere løv. Hupeh 5-9.ooo'

R. insigne (Subs. Argyrophylla) (-20 C)

Er som navnet angiver en bemærkelsesværdig plante. Gror langsomt til en bred lav til mellemhøj tæt busk. Bladene er bådformede, meget stive, dybt mørkegrønne og blanke med tydelige nerver på oversiden, undersiden beklædt med en tynd og glat belægning, som i starten er aluminiumfarvet, senere med et blankt kobberagtigt skær. Blomstring i maj-jun, farve rosa til hvidligrosa med eller uden mørkere rosa pletter, og oftest med dybere rosa striber på kronbladenes yderside. Desværre kræver denne smukke og hårdføre art mange år for at blive blomsterdygtig fra frø, så utålmodige sjæle bør sikre sig en stiklingeformeret eller podet plante af et blomsterdygtigt eksemplar. Szechuan 7-Io.ooo'.

R. alutaceum var. iodes (Subs. Taliensia) (-25 C)

Mr. Chamberlain har i sin seneste revision udnævnt denne art til at være en variant af R. alutaceum. Det er muligt, at man kan få det indtryk ved at sammenligne eksemplarer, som har ligget til tørre 50 år i et herbarium, men står man overfor levende eksemplarer, falder sammenlægningen iøjnefaldende obskur ud. R. iodes er en slanktbygget, moderatvoksende busk, kompakt og med smalle, læderagtige blade med svagt indrullet kant. Dens slægtskab er tydeligt med R. roxieanum, omend filtbelægningen på bladundersiden er tyndere og mindre uldent, på nyvæksten gulligt, senere rustbrunt. Blomstrer i april-maj med en typisk klase for roxieanumgruppen, I5-20 blomster i en kuglerund klase, hvide med mange rødlige pletter. Arten er ganske sjælden i kultur, der findes dog et antal i Skotland, især i RBG Edinburgh hvor de 5 større eksemplarer er fra samme Forrest-frønummer og påfaldende ens, men ikke desto mindre med 5 forskellige navneskilte. Planten er hårdfør, vindfør og nem at dyrke. Yunnan, Szechuan I3-I4.ooo'.

(Kommentar: R. iodes ble hos Tue Jørgensen beskrevet som en egen art.
Den regnes nå som en varietet innen R. alutaceum.)

<u>R. molle ssp. japonicum</u> (Subs. Sinensia) (-25 C)

Denne hårdføre og letdyrkelige løvfældende azalea, der som navnet angiver kommer fra Japan, er den ene af forældrene til de kendte Mollis-hybrider. Planten har moderat til kraftig, temmelig opret vækst og blomstrer i ganske ung alder fra frø med meget store enkeltblomster. Farvemæssigt er der mange varianter, fra rosa over højrød til rent gul, men den fremherskende type er rød-orange. Nogle former dufter, andre ikke. Dyrkes bedst i fuld sol og er meget tolerant overfor afvigende jordbundsforhold.

R. kaempferi (Section. Tsutsusi) (-26 C)

En meget hårdfør, delvis løvfældende Japansk art med ret kraftig vækst, som med alderen bliver meget karakteristisk opdelt i "etager". Blomstrer i maj med åbne teglrøde blomster i stor mængde. De store "sommerblade" farver smukt om efteråret før løvfald, kun en lille roset af små overvintrende blade bibeholdes omkring knopperne. Indsamlet på Hokkaido, Japan.

<u>R. keiskei</u>. (Subs. Triflorua) (-I5 til -25 C)

Vidt udbredt i Japan, under stærkt varierende vækstforhold, er der i denne art overordentligt store svingninger i habitus og hårdførhed. De høje former bliver ca. I,5m og er generelt for "bløde" til vort klima. De alpine typer er små bredtvoksende eller krybende planter, fuldt hårdføre og virkelige perler til stenbed eller plantebaljer.

-**Dværgform**. Langsomtgroende halvkugleformet og tæt type med små blågrønne blade og lysegule blomster i apr-maj. Hårdfør til ca. -20 C

-**var. cordifolia**. Meget langsomtgroende og mere eller mindre krybende form fra Yakushima. Mindre blade og større blomster end den ovennævnte dværg-form. Blomstrer i maj, ca. I4 dage senere, og er hårdfør til mindst -25 C.

-'Yaku-Fairy'. En A.M. klon af var. cordifolia. En meget kompakt og rigtblomstrende plante.

-**var. cordifolia - "Minima"**. Resultatet af eget forædlingsarbejde, bestående af kontrollerede bestøvninger mellem de mindste planter med de bedste blomsterkvaliteter. Som helhed er denne 2. generation blevet til væsentlig mindre planter end f.eks. "Yaku Fairy" uden at miste den gode blomst og hårdførheden.

<u>R. calostrothum ssp. keleticum</u>. (Subs. Saluenensia) (-23 C)

Denne udvalgte klon af R. keleticum er ualmindelig kompakt og blomsterrig. Vokser meget langsomst, (IO-II cm. i diameter på 5 år) og danner som ældre plante en lav og tæt busk, med små aromatiske blade som på oversiden er skinnende blanke, samt et væld af flade purpurrøde blomster med mørkere tegning i maj-jun, båret højt over bladene på lange oprette stilke. Let at dyrke, og trives på en lys og åben vokseplads. Tibet, Yunnan II-I5.ooo'.

R. lacteum (Subs. Taliensia) (-25 C)

Velnok den mest efterspurgte af alle rhododendronarter. På trods af de fæle rygter, der gennem tiden er opstået om denne arts lunefuldhed, og på trods af alle vanskeligheder forbundet med overhovedet at få fat i et eksemplar, har samlere verden over ignoreret statistikken for at bevise, at det bare var de andre "klovner", som ikke havde grønne fingre. Heldigvis ser det ud som om plantens dårlige rygte er en vild overdrivelse. For eksempel ser man utallige sunde eksemplarer på egne rødder på Skotlands østkyst, hvorimod det milde klima på vestkysten ikke passer den. R. lacteum vokser ret langsomt og stift, med tykke grene og åben væstform til en mellemstor busk eller et lille træ. Bladene er mellemstore, bredt elliptiske til hjerteformede, mørkegrøn overside og et ganske tyndt, pudderagtigt lysebrunt filtlag på undersiden. Bladene er anbragt i en stiv roset på skudspidserne, normalt holder planten kun et sæt blade, de tykke skud har dybe ar efter gamle knopskæl. Arten blomstrer i apr-maj, gode former med særdeles imponerende klaser op til I8 cm. i diameter, og bestående af I5-30 enkeltblomster. Farven er flødehvid, lysegul til kanariegul, med eller uden rød ganeplet, de gule former uden ganeplet er de mest eftertragtede. Planten bør anbringes i et veltrænet porøst medium, og helst vandes hver dag medens de nye skud er under udvikling, da bladkanterne ellers let tørrer ind. Udover de nævnte småskavanker er arten i øvrigt ganske hårdfør på et vindbeskyttet sted. Yunnan, Tali-området og det nordøstlige øvre Burma IO-I3.ooo'

R lanatum (Subs. Lanata) (-20C)

Denne art, og dens lillebror, R. tsariense hører til blandt samlerens kæreste planter. Arterne overlapper hinanden, og mange overgangsformer medfører idelige stridigheder blandt de lærde, men generelt siger man, at 4-8 cm. bladlængde og lyserød til hvid blomst er R. tsariense, 6-I2 cm. bladlængde og hvid til lysegul blomst er R. lanatum. Hvorom alting er, begge arterne er virkelige perler. R. lanatum er i regelen en lav til mellemhøj, løst bygget busk, temmelig opret i vækstform, og oftest ret sparsomt forsynet med blade. De yngre skud, samt bladstilke og bladundersider er beklædt med et tykt, blødt filtlag, varierende i farve fra mørkebrunt (den originale Hooker's form) til en ret opsigtsvækkende orangegul nuance. Ofte er de nye skuds bladoversider dækket af et tyndere lag i samme farve, det forsvinder i regelen om efteråret p.g.a. regn, og bladoversiderne bliver mørkt olivengrønne og blanke. Blomstrer i april-maj, med små klaser af smukt formede blomster, muligt farvespektrum fra creme over bleggul til næsten krokusgul, med rødbrun ganetegning. Planten har ry for at være vanskelig i kultur, intet under når man ser de svuppede lerjorde man forsøger sig med i England og Skotland, og erindrer at baron Rothchild allerede i I915 tilkendegav, at mediet burde være løst og bestå af rent organisk materiale. Stammer fra Sikkim, Bhutan og SØ Tibet 10-14.ooo'

R. flinckii, med større blade, lidt tyndere og mere gulligt indument. Efter sigende betydeligt nemmere i kultur. (Kommentar: Tue Jørgensen beskrev denne som en varietet av R. lanatum, men den har senere fått artstatus. OJL.)

<u>R.lepidostylum</u> (Subs. Trichoclada) (- I8 C)

Berømt for sin meget blå bladvækst, og berygtet for sin ustabile opførsel danner denne plante en lav og bred silhuet. Bladene er små og tæt skællede, meget aromatiske og med en usædvanlig farve, nærmest voksagtig dueblå. Blomsterne er små, bleggule og kommer i maj-jun, men er oftest mere eller mindre skjult af bladvæksten. Vanskelig at holde i perfekt stand. Yunnan II.ooo'

R.longesquamatum (Subs. Maculifera) (-25 C)

En interessant og hårdfør art, med et særpræget udseende. Bliver med alderen til en stor busk med kraftig grenbygning. Typisk for denne plante er den kraftige børstedannelse på unge skud samt på bladstilkene og undersidernes midterribber. Mørke knopskæl på skuddene bliver siddende i mange år. Blomstrer i maj, rosa med rød ganeplet og veludviklet blomsterbæger. Ikke alle former er særlig blomstervillige, men da planten har en betydelig hårdførhed, kan både knopsætning og væskstform nyde godt af en ret udsat anbringelse. Kommer fra det vestlige Szechuan 7.5oo' til II.5oo'

<u>R. luteum</u> (s. azalea) (-30 C)

Den kendte gulblomstrede duftende azalea, som inden løvfald farver bladene i meget smukke høstkulører. Er ikke kræsen med jordbund, og ynder en solåben vokseplads. Danner ned Årene en mellemstor til stor, bred busk, som blomstrer rigt i maj. Blomsterdygtig i meget ung alder. Kaukasus, Ø Europa.

(Kommentar: En oransje form finnes også, funnet av Hans Eiberg i Tyrkia. OJL)

R. maculiferum (Subs. Maculifera) (-25 C)

Denne kraftigtvoksende og hårdføre art er nært beslægtet med R. pachytrichum, men har noget bredere og fladere blade. Bladfarven er mat æblegrøn, blank og med ulden midterribbe på undersiden. Bladkanten er tydeligt håret, og den nyere vækst tæt besat med lange hvide børster, som senere bliver gråbrune. Blomstrer i april med hvide, åbent klokkeformede blomster med mørkerød ganeplet, 7-IO i en løs klase. Trods sin kraftige vækst holder planten sig ganske kompakt, og er kendt for at blive blomsterdygtig i ung alder. Let at dyrke og tåler udsat vokseplads. Szechuan, Hupeh 7-Io.ooo'

R. makinoi (Subs. Pontica) (-26 C)

En hårdfør og iøjnefaldende plante, mellemstor og bredtvoksende. Bladene er lange og ovale, under udvikling dækket af et sølvhvidt filtlag, som senere vaskes væk fra oversiden, medens undersiden bevarer sit tykke uldne filtlag i beige til lysebrune nuancer. Unge frøplanter af denne art er meget utilbøjelige til at rette sig efter årstiderne, og planten er derfor forholdsvis sjælden. R. makinoi er særdeles velegnet til at skabe en 'japansk effekt' og bør placeres på en fremtrædende og åben vokseplads. I skygge mister mange former deres typiske udseende, og blomstrer kun sparsomt. Blomstring i maj-jun, rosa med eller uden små rødlige pletter. Nyvækst så sent som aug-sep med en meget smuk effekt. Japan. Ulike former har varierende bladbredde, de smaleste er som regel mest ettertraktet.

<u>R. megeratum</u> (Subs. Boothia) (-I5 C)

En småbladet tæt og lav busk med iøjnefaldende blålig nyvækst og tydeligt buet bladkant. Arten har et meget tiltalende udseende, men kræver kraftigt lys for dannelse af blomsterknopper, og bør i en sådan åben position beskyttes omhyggeligt om vinteren, eventuelt dyrkes som containerplante. Overvintret frostfrit blomstrer denne smukke King & Paton form i mar-apr med klart gule klokker, på friland forsinkes blomstringen til apr-maj. Yunnan, Tibet, Assam, Burma 8-13.ooo'

R. degronianum ssp. heptamerum var. hondoense f. micranthum.
(Subs. Pontica) (-25 C)

Denne variant af arten er langsomtvoksende og mindre i alle dele end den kendte R. metternichii, og egner sig derfor godt til stenpartier, plantebaljer o.l. I Japan er arten meget populær som potteplante og til bonsaikultur. Blomstrer i maj med rent rosa klaser. Nogen lighed med R. degronianum og R. makinoi. Kommer fra Japan.

<u>R. mimetes var. simulans</u> (Subs. Taliensia) (-25 C)

En sjælden og interessant udseende art, som muligvis kan være en naturhybrid. Danner en mellemstor, rundet busk med tæt grenbygning. Minder noget om R. balfourianum, men har bredere blade med dybere nerver, mørkegrønne på oversiden, undersiden dækket af et tykt, blødt, sølvhvidt filtlag, som har en svag tendens til at krakelere. Blomstrer i maj, med typiske taliense-serie blomster, lysrosa med rødlige pletter i ganen. Kræver sikkert en betydelig alder for at blomstre fra frø. SW Szechuan II-I2.ooo'

<u>R. minus</u> (Subs. carolinianum) (-26 C)

Den kendte «Hollandske klon» af denne art, som er mere kompakt, har mindre blade og blomster samt en bedre blomsterfarve end typiske eksemplarer af arten. Kan muligvis være en hybrid. Kræver åben placering for tæt vækst og rig blomstring. SØ U.S.A.

R. pachytrichum var. monosematum (Subs. Maculifera) (-20 C)

Danner en stor, bred busk med slanke og meget stive grene. Unge skud er under udvikling dækket af et mere eller mindre udpræget hårlag. I denne form forsvinder behåringen, når skuddet er færdig dannet. Regelmæssig bladvækst, rødbrune blomsterknopper og løst byggede klaser af lysrosa blomster med mørk-purpur ganeplet og nektarpunge i blomstens bund, og disse kraftige farver ses tydeligt på ydersiden p.g.a. kronbladenes transparente struktur. Blomstring mar-apr-maj, afhængigt af temperaturen. En meget blomsterrig klon, nært beslægtet med R. pachytrichum, og efter de seneste angivelser muligvis en naturhybrid af denne. Szechuan 7-II.ooo'

(Kommentar: R. pachytricum var. monosematum (Maculifera) (-20 C) Danner en stor, bred busk med slanke og meget stive grene. Unge skud er under udvikling dækket af et mere eller mindre udpræget hårlag. I denne form forsvinder behåringen, når skuddet er færdig dannet. Regelmæssig bladvækst, rødbrune blomsterknopper og løst byggede klaser af lysrosa blomster mod mørkpurpur ganeplet og nektarpunge i blomstens bund, og disse kraftige farver ses tydeligt på ydersiden pga. kronbladenes transparente struktur. Blomstring marts-april-maj, afhængigt af temperaturen. En meget blomsterrig klon, nært beslægtet med R. pachytrichum og R. strigillosum, og efter de seneste angivelser muligvis en naturhybrid af denne (næppe efter min mening,HE). Szechuan 2500-3600 m. Jeg har set den på Mt. Omei **H. Eiberg)**

R. morii (Subs. Maculifera) (-I8 C)

En mellemstor til stor busk som er nært beslægtet med R. pseudochrysanthum, men vokser generelt i lavere højde, og er tilsvarende mindre hårdfør. Typisk er de slanke, stive og blanke blade, mange sammen på skudspidserne. Blomstring apr-maj med hvide til hvidligrosa blomster, smukt formede og med eller uden rødlig ganetegning. Kræver beskyttede forhold og er ikke egnet til kolde haver. Een af de mest udbredte arter på Taiwan, hvor den findes i højder mellem 5.5oo' og II.5oo'.

R. moupinense (subs. Moupinensia) (-I5 C)

Lyserød form. En attraktiv lille plante med halvkugleformet vækst og afskallende bark på hovedgrene. Skinnede blanke, mørkegrønne blade af tyk og stiv konsistens, tæt skællede på undersiden, og uforholdsmæssigt store, smukt formede blomster, lysrosa med mørkere ganetegning, samt dybere farve på blomstens yderside kendetegner denne klon. Den nye vækst er blank og kobberfarvet. Planten er noget rigtblomstrende, og efter egen erfaring væsentligt mere hårdfør end -I5 C, men blomsterknopperne tåler ikke hård frost efter at de er begyndt at svulme, så det bedets resultat opnås ved dyrkning som potteplante, udendørs fra forår til ved juletid, overvintring samt blomstring i feb-mar i en kølig vindueskarm eller vinterhave. Planten tåler udmærket langvarig pottekultur. Szechuan 6-8.5oo'.

<u>R. mucronulatum</u> (Subs. Rhodoastra) (-26 C)

Allerede i jan-feb kan denne løvfældende art udnytte en frostfri periode til at gå i blomst. En opret, mellemhøj og åben vækstform er det normale, og blomsterfarven lys purpurrosa, et betagende syn på en kold og mørk årstid. Der findes selekterede kloner, som har en bedre blomsterfarve end gennemsnittet, og sådanne bør foretrækkes hvis de kan skaffes. Den nye vækst fryser ofte tilbage, men planten bryder villigt senere på året. En taknemmelig art, også til kolde haver. Korea.

R. mucronulatum, med R. 'Preacox' til venstre.

-**var. chejuense**, Dværgform, Cheju Island. En fladtgroende og langsomtvoksende form, som blev fundet under en botanisk ekspedition til øen Cheju syd for Korea i maj 1976. De tilbudte planter er af originale frø fra denne ekspedition, og er tilsyneladende ualmindeligt rigtblomstrende, idet et heldigt anbragt eksemplar satte blomsterknopper på 8 måneder fra såning, og blomstrede i maj 78, farve dyb purpurrosa. Denne form blomstrer sandsynligvis senere på året end arten som helhed. Småbladet og løvfældende, med en smuk sortrød høstfarve.

-**A.M. formen "Cornell's Pink"** med en ualmindelig smuk lysende rosa blomsterfarve uden blåtone.

R. nakaharai (Section. Tsutsusi) (-I5 C) (Syn: R. nakaharae)

Som en klog japaner udtrykte det sidste år, er denne klon "verdens største nakaharai". Planten er utvivlsomt en hybrid, men da den er kendt her i landet under dette navn, og da den i øvrigt er en udmærket og letdyrkelige plante, er den taget med her. Klonen her kraftigere vækst og større blade og blomster end den ægte vare. Tåler en meget åben position, hvor den da vil forme en flad, tæt stedsegrøn busk med store enkeltstående blomster i Jun-Jul. Formosa.

-"Mariko" A.M. En svagtvoksende klon, med meget små blade, som er dækket af sølvskinnende hår. Noget mindre, lys rød blomst i juli.

R. nakaharai 'Mariko'. Denne er ikke antatt å være en hybrid. OJL.

R. occidentale (subs. Pentanthera) (-2o C)

Denne mellemstore løvfældende azalea stammer fra Nordamerikas vestkyst, og er i naturen særdeles variabel m.h.t. blomsterfarve og -størrelse. Kontrollerede bestøvninger mellem udvalgte kloner har dog vist sig at give et meget stabilt godt resultat. De bedste former af arten har vidtåbne blomster på ca. IO cm. diameter, blomstrer i juni, hvidligrosa med gullig eller orange ganetegning og en kraftig sødlig duft. Bladene er mere blanke end normalt for de løvfældende arter, blågrønne på undersiden. Planten blomstrer på få år fra frø, er hårdfør og bør dyrkes på en solåben vokseplads. Disse eksemplarer stammer fra håndpollineret frø (Smith-Mossman) fra U.S.A. og er en meget storblomstret type.

R. orbiculare (subs. Fortunea) (-20 C)

En afrundet, velformet mellemstor busk, bredere end høj. Bladene sidder i rosetter for enden af skuddene, med lange bladstilke, og er store og næsten runde. Bladoversiden er mat lysegrøn, undersiden blålig. De meget langstilkede blomster er ovalt hængende, klokkeformede og rosa eller rosarøde, oftest med en svag blålig tone som er i god harmoni med bladfarven. Den fuldt udsprungne blomsterklase fører tanken hen på Walt Disney's blomsteralfer. Anbragt så den kan få lys fra alle sider, udvikler planten sig med perfekt symmetrisk vækstform. Denne meget tiltalende art blomstrer rigt, selv i ung alder fra frø, og springer her ud i begyndelsen af maj.

R. oreodoxa (Subs. Fortunea) (-26 C)

Endnu et hårdført medlem af den velegnede fortunei-familie. Bliver en stor, rundet busk, som i de bedste former er meget dekorativ, og som med alderen bliver særdeles blomsterrig. I milde egne falder blomstringen i mar-apr, på kolde steder apr-maj. Uåbnede blomsterknopper er meget frostresistente, selv efter at de viser farve. Smukke elliptiske dybgrønne blade, blålige på undersiden, rødlige bladstilke og kuglerunde blomsterknopper kendetegner denne forårsbebuder, som med sine åbne klokkeformede blomster, rosa med eller uden purpurfarvede pletter tager hul på sæsonen. Frøformeret ved selvbestøvning af et meget smukt eksemplar. Szechuan, Mupin, Kansu 7-Io.ooo'

R. pachysanthum (naturhybrid ?) Subs. Maculifera. (-25 C)

Oprindeligt fundet og beskrevet af en Japansk botaniker for mange herrens år siden. Genfundet og introduceret i 1972 af Amerikaneren John Patrick. Med skødesløs elegance placeret som medlem af maculiferum- gruppen (undskyld, maculifera subsection) i den seneste Edinburgh-revision og andre autoritative værker. Cox på det seneste noget i tvivl om planten repræsentere et overgangsled med taliense-serien eller med ponticum-serien. Mit eget gæt er en naturlig hybrid mellem R. pseudochrysanthum og R. yakushimanum, som godt nok bor langt nord for Taiwan, men dog ikke længere end fugle flyver uden at få våde fødder. Dette anses for absurd i Edinburgh, hvor interessen for primærhybrider samt trækfugles vaner kan ligge på et meget lille sted. Hvis ikke det er forklaringen, må man opfinde en meget lille subsections hvor planten kan hygge sig alene, idet der ikke findes andre indumenterede arter i maculiferum-subserien. Art eller hybrid - planten er smuk og hårdfør, helt tydeligt beslægtet med R. pseudochrysanthum. Samme vækstform, samme bladtype og form, samme typiske knopper, men med indumenterede skud, bladstilke og blade. Indumentfarven varierer fra sølvhvid til gyldenbrun. Blomst som R. pseudochrysanthum, lysrosa med purpurfarvede pletter. Ved nærmere inspektion af mange hundrede CW-frøplanter hos Cox har jeg konstateret en betydelig variation, men de bedste eksemplarer er absolut helt suveræne bladplanter, og tilsyneladende blomstrer de første gang på ca. IO år fra frø. Har vist sig fuldkommen hårdfør her, og er ikke kvælstoffølsom. Jeg påtænker snarest at krydse R. pseudochrysanthum med R. yakushimanum, og så må hr. Chamberlain artsbestemme resultatet. (Kommentar: Selv om R. pachysanthum har lenge vært regnet som en egen art, har det i de senere år kommet opp en ny diskusjon om slektsforholdene mellom de elepidote artene på Taiwan. Endelige konklusjoner er vel ikke trukket. OJL)

R. pachytrichum (Subs. Maculifera (- 25 C) En hårdfør og temmelig opretvoksende art, med slanke, stive grene. Unge skud er meget farverige i denne form, stænglerne er vinrøde og tæt besat med hvide, krøllede børster. Bladoversiden er mat grøn, bladkanten tydeligt håret, undersiden skinnende blank, bladstænglen og en del af midterribben dækket af et lag af krøllede, beigefarvede hår. Denne form blomstrer i apr-maj lysrosa i knop, udfoldet er blomsten renhvid med vinrød ganetegning. Planten bliver særdeles rigtblomstrende med alderen. W Szechuan 7-II.ooo'

R. parmulatum (Subs. Neriiflora) (-20 C)

En lav og kompakt plante med papiragtig afskallende bark i en smuk rødbrun farve. Bladene er ret små, dybt mørkegrønne og nervede på oversiden, blågrønne og uden indument på undersiden. Blomstrer i maj, i denne form med løse klaser af ret store enkeltblomster, farven hvidlig tonende over imod rosa mod kanten af kronbladene, med iøjnefaldende kraftige røde pletter, en meget usædvanlig effekt. Planten har vist sig ualmindelig nem i kultur, men er desværre ikke særlig blomstervillig i ung alder. Stammer fra et meget regnfuldt område i SØ-Tibet, IO-I4.ooo', og må derfor siges at være overraskende fleksibel m.h.t. klima.

R. pentaphyllum (Subs. Sciadorhodion) (-25 C)

Blandt de løvfældende arter fortjener denne plante og dens nære slægtning R. quinquefolium alle tænkelige lovord, bortset fra at de er ualmindeligt længe om at opnå blomsterdygtig alder. Arten vokser meget langsomt, med tyk stamme og harmonisk bygget krone, og med yderst spinkle årsskud. Små lysegrønne blade sidder i kranse på 5 for enden af skuddene, tendensen til rødlig kant på de nyudviklede blade er ikke helt så udpræget hos denne art som hos R. quinquefolium, og forsvinder gradvist med stigende alder. Pragtfuld høstfarve inden løvfald. Blomstrer for løvspring med rosa blomster, I-3 sammen, let og yndefuldt. Ved vintertide har man et perfekt miniaturetræ, en helt naturlig bonsai. Hårdfør og bør plantes i en åben position, hvor man kan nyde den smukke grenbygning. Det er farligt for blomsterknopperne, men den tid- den sorg.

R. perclymenoiodes (Tidl: R. nudiflorum) (Subs. Pentanthera) (-25 C)

En kraftigt og i regelen højtvoksende, løvfældende azalea, som til tider breder sig med rodudløbere. Blomstrer i apr-maj, for løvspring, med 6-I2 blomster i klasen, sart til dybrosa og ofte med rødbrunt kronrør. Støvdragerne er ca. 3 gange længere end kronbladene. En hårdfør villigtblomstrende og letdyrkelig azalea. Ø-USA

R. phaeochrysum (Subs. Taliensia) (-25 C)

I den store og hårdføre taliense-serie findes der mange fremragende ornamentale bladplanter. R. phaeochrysum, som er en relativt ukendt art hører til blandt de bedste. Planten vokser langsomt og kompakt til en stor, bred busk med mørkegrønt, skinnende 1æderagtigt løv, på afstand kan denne vildart let forveksles med R. clementinae eller R. sphaeroblastum, idet den har de samme ejendommeligt kantede vækstknopper. Bladundersiden viser derimod tydeligt tilhørsforholdet, da R. phaeochrysum har en tynd, glat og skinnende belægning, varierende fra gyldenbrunt til sølvskinnende (R. cuprescens), noget mørkere på de årgamle blade. De fleste former har ret små blomster, hvide med rødlige pletter, 6-Io sammen i en kompakt klase. Planten blomstrer i april og kræver en betydelig alder for at blive blomsterdygtig fra frø. Planten er meget hårdfør og vindfør og tåler udsat vokseplads. Yunnan og Szechuan II-I5.ooo'

R. pingianum (Subs. Argyrophylla) (-20 C)

Ny introduktion. Argyrophyllum subserien byder på mange og smukke, hårdføre planter til vore forhold, og denne art er ingen undtagelse. Væksten er generelt højere og mere opret end hos R. argyrophyllum, bladene blanke og dybt nervede, tæt og blødt sølvhvidt filtlag på undersiden. Blomsterne er purpur eller purpurrøde, en mere intens farve end normalt i denne subserien. på Mt. Omei, Szechuan, vokser denne art dør om dør med R. calophytum, så det er utænkeligt at hårdførheden skulle volde problemer. Indsamlet under to numre på Mt. Omei i I980, og tyder på at være en spændende nyhed, højt værdsat af Mr. Fang.

<u>R. polycladum Scintillans</u> Group (Subs. Lapponica) (-2o C)

Tætforgrenet og småbladet lille busk, opret eller mere bredtvoksende. Rigtblomstrende i blå til purpurrøde nuancer. Kræver en del lys for at blomstre rigt. Nogle former ser ret tragiske ud i vinterhalvåret. Blomstringstid apr-maj. Yunnan Io-14.5oo'.

-F.C.C. form. Spinkelt bygget med lavendelblå blomster. Noget " sjasket" som ung Plante.

-Wisley form. Mere opret vækst med større blade. God, næsten kongeblå blomst.

<u>R. ponticum subs. baeticum</u> (Subs. Pontica) (-20 C)

Denne selekterede form af R. ponticum stammer fra den Iberiske halvø. Den adskiller sig ikke nævneværdigt fra en standardponticum ved sin blomsterfarve (lillarosa) eller sit blomstringstidspunkt (juni) men derimod ved sin overordentligt kompakte vækstform og sunde, dybgrønne, blanke og hvælvede bladvækst. Denne klon er der plads til i selv meget små haver, hvor den vanlige form ret hurtigt vil blive en terror.

R. prattii (Subs. Taliensia) (-25 C)

En stor og bredvoksende plante med tæt vækst. Bladene er hvælvede og temmelig store for denne serie, stive, blankt mørkegrønne med tydelige nerver på oversiden, undersiden dækket af et ganske tyndt, ligesom pudret, brunligt filtlag, som er tilbøjeligt til at forsvinde på ældre blade, et tydeligt fællestræk med artens meget nære slægtning, R. faberi. Blomsterne er hvide, med rød ganeplet eller tegning og stort blomsterbæger, kønne, men ikke særligt iøjnefaldende på denne plante, som her sine primære fordele i den smukke, blanke bladvækst. Kommer fra Szechuan 9-I4.ooo'

R. prinophyllum (Syn: R. roseum) (Subs. Pentanthera) (-25 C)

Er en rigtig perle blandt de Nordamerikanske løvfældende azalea, med relativ langsom, opret og velforgrenet vækst, og en usædvanlig grågrøn eller blågrøn bladvækst. Blomstrer i maj med klaser på 5-9, normalt en kraftig, intens rosa farve, med spidse kronlapper og en krydret duft. Blomstrer i ganske ung alder fra frø. S-Quebec og Ø-USA.

R. pronum (Subs. Taliensia) (-25 C)

En i kultur uhyre sjælden vildart med krybende og langsom vækst. Bladene er ret smalle, iøjnefaldende blågrønne, med indrullet kant og en blød, skinnende beigefarvet filtbelægning på undersiden. Det eneste større eksemplar som mig bekendt findes i kultur gror i Kildrede, Northhumberland, og er ca. I,5 m. i diameter og ca 20 cm. højt. Det stammer fra G. Forrest's indsamling i I932 og blomstrede første gang i slutningen af 70'erne. Planten er også ganske sjælden i naturen, og er iøvrigt indehaver af højderekorden blandt elepidote (ikke skællede) rhododendron, idet den kommer fra Yunnan i 15-5ooo' og følgelig er forbasket hårdfør. Blomstrer (?) i april-maj med hvide, cremegule eller rosa blomster med mange røde pletter. Nem i kultur men kræver kølig jordbund med lavt kvælstofindhold.

R. proteoides (Subs. Taliensia) (-25 C)

Også en ganske sjælden sag, og en rigtig perle til et stenbed. Bittesmå mørkegrønne, læderagtige blade med indrullet kant, og et fedt rustbrunt uldent filtlag på undersiden. Vækstform meget variabel, halvkugleformet eller kugleformet, nogle få typer helt krybende, noget langsom og kompakt vækst og kræver en betydelig alder for at blive blomsterdygtig fra frø. Cremegul eller hvid blomst med mange røde pletter 8-10 sammen i en kompakt klase i april. Ret almindelig i Yunnan, Szechuan og SØ Tibet I2-I4.ooo'

R. przewalskii (Subs. Taliensia) (-25 C)

En sjælden plante i kultur, til trods for dens vidtstrakte udbredelse i naturen (N-Szechuan og Kansu). Habitus og bladfacon er meget variabel, fra lav og kompakt til større og løstbygget, nogle former med hjerteformede blade, andre mere elliptiske. Fælles er det mørkegrønne, læderagtige løv og den hvide blomst med røde pletter som først viser sig på gamle eksemplarer. På de former jeg har kendskab til, er bladundersiden praktisk taget glat, kun mens nyvæksten er under udvikling kan man ane en smule indumentering. De mange planter som huserer herhjemme under dette navn, og som har orange filtbelægning under et ovalt blad, er i virkeligheden R. campanulatum var. aeruginosum, hvilket næppe kan efterlade større tvivl, når de blomstrer første gang med den typiske, ret gyselige farve. Planten er meget hårdfør og ikke vanskelig i kultur.

R. pseudochrysanthum (Subs. Maculifera) (-2o C)

Denne meget variable art fra Formosa kan være alt fra en lav, tæt dværgbusk til en mellemstor opretgroende plante. De stive og spidse blade med skarpe kanter sidder i rosetter er dybgrønne til sølvskinnende på oversiden, bleggrønne og blanke på undersiden, med en tydeligt pelsklædt midterribbe. Under udvikling er hele skuddet dækket af et uldent, sølvhvidt hårlag. Unge frøplanter og alpine former er ofte røde på bladundersiden. Planten har en usædvanlig kraftig og stiv grenbygning. Blomstrer i apr-maj, rosa til renhvid, dybere rosa i knop, nogle former med rosa striber på ydersiden og røde pletter i ganen. En meget orientalsk udseende plante med stor ornamental effekt, som bør udnyttes ved en iøjnefaldende placering. Tåler i almindelighed ikke kvælstofholdige gødninger som let resulterer i bladsvidninger. Formosa (Taiwan) 6-I3.ooo'.

-A.M. form. (Exbury) Sølvgrå blade, røde vækst- og blomsterknopper. Rosa blomst med røde ganepletter.

- Stiklingeformerede eksemplarer af egne moderplanter fra John Patrick's RV 720003. (Dværgformer), udvalgt på grund af perfekt vækstform.

R. quinguefolium (Subs. Sciadorhodion) (-25 C)

I habitus og væksthastighed er denne art nærmest identisk med R. pentaphyllum men har rødkantede forårsblade og blomstrer med rent hvide, svagt hængende åbne klokker med gulgrønne pletter samtidig med løvspring i apr-maj. Smuk høstfarve, og som sin fætter ikke særlig blomstervillig som ung. Stammer fra Japan.

R. racemosum, (Subs. Scabrifolia) (-2o C)

Mange former af denne højalpine 'Himalayalyng" er desværre frostfølsomme, dette gælder især de opret- og kraftigtvoksende typer. Almindeligvis gror denne art med lange slanke skud, med bladene jævnt fordelt langs stængelen og med blomsterknopperne anbragt i bladhjørnerne på skuddenes øvre del. Bladene er små, blågrøn overside, hvidligblå på undersiden og tæt skællede. De tilbudte planter er frøformerede af den lavtgroende og hårdføre Forrest type, som har lysrosa blomster og højrøde grene. Efter blomstringen bør grenene skæres tilbage til lige under den lavest siddende blomst, dette vil holde planten kompakt og forhindre at grene dør som følge af udvikling af frøkapsler, hvilket er en generel skavank ved arten. En dekorativ og rigtblomstrende plante. Yunnan, Szechuan 9-14.ooo'

R. recurvoides (Subs. Glishra) (-20 C)

Denne lavt- og bredtvoksende plante, som nu med berettigelse er flyttet fra taliense-serien til barbatum-serien, er en rigtig lækkerbidsken til et stenparti eller en plantekumme. Smalle og blanke blade med rødbrune børster på stængler og bladstilke, tykt olivenfarvet indument på bladundersiderne, rosa blomster med rødlig ganetegning i apr-maj. En meget efterspurgt plante blandt samlere. Øvre Burma IO-I4.ooo'

<u>R. rex ssp. rex</u> (Subs. Falconera) (-I8C)

Denne meget-storbladede rhododendronart udvikler sig til et lille træ under vindbeskyttede og skyggede forhold. Er som helhed ret variabel, men regnes for at være en "finere" slægtning til R. fictolacteum, og er ikke helt så robust som denne. Som ældre plante blomstrer den i store klaser hvid med svagt rosa strejf, dybrød i blomstens bund og med små røde pletter på de øvre kronblade. En imponerende plante, hvis oprette vækst bør fremelskes ved en eventuel udtynding, hvis der dannes mange hovedgrene nær jordoverfladen. Skal helst plantes permanent som mindre plante. Formeret af frø fra A.M. formen "Quartz" i Windsor og er her driftsikker på friland uden særskilt beskyttelse. Szechuan Io-II.ooo'. (Se kommentar under R. rex ssp. fictolacteum.)

<u>R. rex ssp. fictolacteum</u> (Subs. Falconera) (-20 C)

Et storbladet og robust medlem af denne serie, som på en vindbeskyttet og skygget vokseplads kan udvikle sig til en stor busk eller et lille træ. Mørkegrønne, blanke blade, som på undersiden er dækket af et tyndt beigefarvet til brunligt filtlag. Udvikler sig bedst ved permanent udplantning som ung frøplante, og bør om nødvendigt "udtyndes", så der ikke dennes mange hovedgrene tæt ved jordoverfladen. Elfenbenshvide til hvide blomster med mørkerød ganeplet i apr-maj. I god kultur en meget imponerende plante, knapt så storbladet som R. rex, men som regel væsentlig mere tolerant. Blomstrer først som ældre plante. Szechuan, Yunnan 1o -I3.ooo'.

(Kommentar: R. rex ssp. fictolacteum er beskrevet som å ha litt mindre blad enn R. rex ssp. rex, men dette stemmer ikke alltid. Bladstørrelsen hos de to underartene glir mer over i hverandre, og der de vokser sammen i naturen, kan de knapt skilles. OJL)

<u>R. roxieanum</u> (Subs. Taliensia) (-18 C) var. oreonastes

En lav alpinform af arten, som langsomt former en bred tæt busk. Såvel arten som denne variant har et stort spektrum m.h.t. bladlængde, bladbredde, blomsterstørrelse og farve. Alle former er meget dekorative, men fra frø skal arten desværre være meget gammel, op til 50 år for at blive blomsterdygtig. Vegetativt formerede planter af blomsterdygtigt modermateriale kan blomstre i mindre størrelser, men gør det kun sjældent, da arten som helhed ikke er begejstret for sol, på trods af sit robuste og "pindsvineagtige" udseende. Eventuelle blomsterklaser er små, kuglerunde, enkeltblomsten hvid til flødefarvet med svagt rosa skær, med eller uden røde pletter. Blomstrer i apr-maj. Bladvæksten er glinsende, læderagtig og mørkegrøn, meget smal og aromatisk med et tykt lysebrunt filtlag på undersiden. Filtlaget kan optræde pletvis eller helt mangle, hvis vækstknopperne udsættes for frost under udviklingen. En efterspurgt og højst iøjnefaldende art, som efter min opfattelse er noget mere hårdfør end de officielle -I8 C. Trives udmærket i NØ U.S.A, hvilket siger en del. Yunnan, Szechuan, SØ Tibet II-I4.ooo'. (Kommentar: Arten deles vanligvis inn i varietetene *oreonastes*, *roxieanum* og *cucullatum* etter bredden på bladene, OJL)

R. russotinctum (Subs. Taliensia) (-25 C)

Hvor de småbladede eller ekstremt smalbladede arter fra taliense-serien kommer fra højalpine voksepladser uden formildende omstændigheder såsom skygge eller læ, så har de højerevoksende og mere storbladede arter fra roxieanum-gruppen foretrukket de lidt mere beskyttede omgivelser i udkanten af træbevoksninger og krattykninger. Ligesom den førstnævnte gruppe egentlig er allermest charmerende og harmonisk i relativ ung alder, så synes de større medlemmer, som f.eks. R. russotinctum først at nå perfekt harmoni når de når en betydelig størrelse. Et ældre og velgroet eksemplar af denne art er virkelig en skønhedsåbenbaring inde for rhododendronverdenen. Relativt smalle blade, mørkegrønne og læderagtige, på undersiden dækket af et tykt filtlag, som i starten er hvidt, men senere bliver mørkt rustbrunt med et hvidt underlag. Bladene er plane, uden den vanlige indrullede kant, knopper og bladstilke er oftest smukt rødviolette. Blomsterklasen er tilsvarende større, kugleformet med I5-20 enkeltblomster hvide med en tegning af røde småprikker i ganen. Får en smuk, kuppelformet vækstform på åben vokseplads, og er desværre længe om at nå blomsterdygtig alder fra frø, men er værd at vente på og indtil da et fascinerende frodigt bekendskab, hvor bare den nye vækst i skønhed kan måle sig med mange andre planters blomstring. SØ Tibet og NW Yunnan IO-I4.ooo'.

(Kommentar: Det er ikke vanlig å regne R. russotinctum som en egen art i dag. Den inngår i en gruppe nærstående planter som delvis overlapper hverandre. Flora of China og Cox & Cox behandler som en varietet av R. alutaceum. OJL)

<u>R. saluenense</u> (Subs. Saluenensia) (-2o C)

Denne klon er svær at skelne fra R. keleticum's dværgformer, men afviger ved sin tidligere blomstring, og ved sin mørkbronze bladfarve om vinteren. Kompakt vækst og purpurrøde blomster på lang stilk. Som ældre eksemplar bliver væksten noget mere åben, og der optræder ofte et ekstraflor i sep- okt. Yunnan, Szechuan II-I4.5oo'.

(Kommentar: R. saluenense er en meget variabel art med alt fra krypende til opprettvoksende former. Tue Jørgensen beskriver en spesiell form som han solgte. Bildet under er tatt i Yunnan i Kina. OJL)

R. sanctum (Section. Brachycalyx) (-20 C)

Denne løvfældende azalea stammer fra Japan, og bliver i sit hjemland til et lille træ, hos os sandsynligvis en mellemstor busk. Det helt karakteristiske ved denne art er de særprægede kransstillede blade, almindeligvis 3 pr. sæt i grenspidserne, pæreformede og med en skinnende blank og tyk struktur ganske ulig andre løvfældende azalea. Blomstrer i maj-juni med dybrosa til purpurrøde klaser på 3-4, blomsterne meget lig R. obtusum. Albinoformer findes, men er sjældne. Bør nok i lighed med de stedsegrønne Japanske azalea plantes på et åbent og varmt sted, som sikrer en tilfredsstillende afmodning om efteråret. Smuk høstfarve.

<u>R. sanguineum</u> (Subs. Neriiflora) (-20 C)

Denne art danner en lav og kompakt busk under gode lysforhold. Spinkle, men stive grene og ret små, ovale og i regelen hvælvede blade som er dybt mørkegrønne, matte og nervede på oversiden, undersiden beklædt med et tyndt gråhvidt til gråbrunt filtlag. Ældre planter er som oftest overordentligt rigtblomstrende, klaser på 3-6 blodrøde, voksagtige blomster med mere eller mindre veludviklet blomsterbæger i samme farve. Tåler åben placering, hvilket vil fremme knopsætningen, men hader sol og varme, og er særdeles følsom overfor kvælstofgødninger af enhver art. SØ-Tibet og Yunnan II-I4.5oo'

<u>R. sanguineum ssp. didymum</u> (Subs. Neriiflora) (-I8 C)

Blandt de laveregroende arter i denne store serie, adskiller denne plante sig markant på 2 måder, sin blomsterfarve og sit blomstringstidspunkt. Ret løs og bred vækst, normalt ret åben og løs, kun sjældent mere end to sæt blade. Bladet er ret lille, ovalt til pæreformet, blankt mørkegrønt på oversiden og med et tæt gråhvidt filtlag på undersiden. Normalt åbner knopperne sig så sent som i juli, farven er sortrød, så mørk at blomsten virker sort undtagen når den ses i kraftigt modlys, et træk som planten kun deler med R. haemaleum, som blomstrer i april. Klasen er løs, med få langstilkede enkeltblomster som i denne form er mere åbne, og derfor virker større end vanligt for arten. Kvælstoffølsom, og bør dyrkes på beskyttet vokseplads, så højt anbragt at blomsten kan betragtes i modlys. En meget tiltalende og usædvanlig plante. Stammer fra SØ Tibet I4-15.ooo'.

R. schlippenbachii (Subs. Sciadorhodion) (-32 C)

En løvfældende mellemstor busk, temmelig bredtvoksende. Bladene i rosetter af 5 for enden af skuddene, ret brede og ægformede med smuk høstfarve. Blomstring i apr-maj for nyvæksten, store, stjerneformede, lysrosa til næsten hvide, og med rødlige pletter på øverste kronblade. Frøformeret af et eksemplar med ualmindelig god blomsterfarve. En smuk og noget hårdfør art. Japan, Korea, Manchuriet.

<u>R. selense</u> (Subs. selensia) (- 25 C)

Denne plante hører til i en afdeling af thomsonii-serien, hvor der tidligere har hersket vild forvirring om arternes indbyrdes placering, og jeg formoder at arten i virkeligheden er en fejlmærket R. erythrocalyx. Planten har ret lav og bred, tætforgrenet vækst, temmelig små, elliptiske blade og svagt behårede skud. Blomstrer i maj med løse klaser af lysrosa blomster med mørkerød ganeplet, veludviklet stjerneformet rødbrunt blomsterbæger. Planten er velformet, hårdfør og har en charmerende blomstring, men skal vist desværre være temmelig gammel for at blive blomsterdygtig fra frø. NW Yunnan og SØ Tibet II-I3.ooo'

- **R. selense ssp. jucundum**, en form af arten, som kun findes på Tali-Range, Yunnan, i samme højde som R. roxieanum var. cucullatum, og som derfor må være noget hårdfør. (Ikke avbildet)

R. sherriffii (Subs. Thomsonia) (- 20 C)

En spændende, langsomtvoksende art, nært beslægtet med R. fulgens og R. lopsangianum. Udseendet minder da også stærkt om en spinkelt bygget R. fulgens, med lidt mindre blade og et tæt mørkebrunt filtlag på undersiden. Naturligt blomstringstidspunkt er mar-apr, løse klaser af mørkerøde klokker med sorte nektarlommer. Svingende hårdførhed, men denne moderplante klarer sig udmærket her. S Tibet II-I2.ooo'

R. smirnovii (Subs. Pontica) (-26 C)

Denne bredtvoksende og yderst hårdføre art kræver temmelig meget lys for at holds sig kompakt. Unge skud er dækket af et hvidt filtlag. Senere bliver bladoversiden blank mørkegrøn, undersiden forbliver dækket med et tykt uldent lysebrunt filt. Blomstring i maj-jun, bleg til dybere purpurrosa. Nogle former har et usundt blad, med tendens til bladpletter. Den her omtalte type har et smukt, næsten plant blad og er lys purpurrosa med kruset 'krinolinekant' på kronbladene.

R. souliei (subs. Campylocarpa) (-2o C)

En usædvanlig charmerende lav til mellemhøj husk med lys blågrøn eller pur-purfarvet nyvækst. Færdigudviklede blade er dybgrønne med et metallisk skær lyst blågrønne på undersiden, ovale til næsten runde. Blomster i løse klaser i maj, hvid eller varierende rosa toner, de rosa former til tider med rød ganetegning. Blomsterne er vidåbne og noget smukt formede. Planten klarer sig bedst i områder med en definitiv vinterperiode, i sydengland og vestskotland trives den kun dårligt. R. souliei er en af de oftest prisbelønnede arter og er kendt for at blomstre i en ung alder fra frø. Szechuan, Tibet 9-I4.ooo'.

R. sphaeroblastum. (Subs. Taliensia) (-25 C)

En smuk og hårdfør bladplante, som i habitus og generelt udseende let kan forveksles med R. clementinae. Arten har dog fladere blade, med tæt filtet, rustrød belægning på undersiden, og den typiske 5-lappede blomst for taliense-serien, hvid til lysrosa med rødlige pletter. Skal desværre have en betydelig alder for at blive blomsterdygtig, så planten har først i de senere år opnået fortjent anerkendelse på udstillinger. Er desværre samtidig utilbøjelig til at lade sig formere vegetativt, så tålmodighed er en nødvendighed. Stammer fra NW-Szechuan og NW-Yunnan IO-I4.ooo'.

R. strigillosum (Subs. Maculifera) (-15 C)

Kaldes også den "kinesiske barbatum". En mellemhøj busk eller et lille træ, med de unge grene tæt besat med lange stive børster. Bladene smalle, spidse, glinsende grøn "nopret" overside, mat grøn med brunlig ulden midterribbe på undersiden, bladstilken besat med lange stive børster. Nogle typer udvikler med alderen en smuk, glat træagtig stamme. Blomstrer i april i vort klima, så beskyttede forhold er påkrævet. Blomsterknopperne er runde med en spids dup, rødbrune til sortrøde, og åbner med løse klaser af blodrøde blomster med sorte nektarlommer i bunden. Nyvæksten har en fantastisk effekt, lange uldne "lys" med et lyserødt skær og lakrøde knopskæl op langs skuddene. En noget dekorativ plante, som bør anbringes koldt for at forsinke udviklingen i det tidlige forår. Szechuan 7-Io.ooo'

-Windsor form. Glat træagtig stamme, sortrøde vækst og blomsterknopper. Meget lange børster og kraftigt farvet nyvækst. Denne form er knapt så hårdfør som ovennævnte, men har dog til nu klaret sig uden andre men end bladsvidninger i hårde vintre.

R. sutchuenense (Subs. Fortunea) (-20 C)

Stor busk eller lille træ, som regal bredtvoksende. En hårdfør storbladet og tidligtblomstrende plante, som med alderen bliver meget pladskrævende. Lange matgrønne blade med lysere underside, og store klaser af bredt klokkeformede lysrosa blomster med små purpurfarvede prikker, men uten ganeplatt. I et dansk normalår blomstrer planten i apr-maj, men kan springs ud i feb-mar i milde vintre. Mister ofte blomsterknopperne ved senfrost, men er virkelig en oplevelse når den "går igennem". Vindomsuste voksepladser bør undgås, da de store blade let kan knække bladstilkene. I øvrigt er planten meget robust. Szechuan, Hupeh 5-8.ooo'.

-var. geraldii (syn: R x giraldii) Arten regnes som naturhybrid mellem sutchuenense og R. praevernum. Sartrosa til dybrosa blomster med en kraftig vinrød til rødbrun ganeplat.

R. taliense,(Subs. Taliensia) (-20 C)

I denne form en lav bred busk, men i øvrigt ret variabel, hører arten til de smukkeste bladplanter i serien. R. taliense kræver mange år på bagen for at blive blomsterdygtig fra frø, men er indtil da en fryd for øjet udelukkende på grund af bladvæksten. Planten gror langsomt med stive grene og dybt mørkegrønne, læderagtige brede blade, som ofte har en krydret aromatisk duft. Den tætte filtagtige belønning på bladundersiden er i starten hvidlig, senere lysebrun, og nyvæksten er helt dækket med et sølvhvidt lag. Når skelsår og alder indtræder belønnes de mange års tålmodig venten med klaser af cremegule klokker med rødlig ganetegning i apr-maj, men rigtblomstrende skal planten ikke beskyldes for at blive. Fundet i Yunnan i Io-I2.ooo' hvor indsamlerne har bedømt de ældste eksemplarer til at være 250-300 år så med sådanne fremtidsudsigter er der vel heller ikke nogen grund til at forhaste sig.

<u>R. thayerianum</u> (Subs. Argyrophylla) (-25 C)

En hårdfør og interessant art fra argyrophyllum-subserien, mellemstor bredtvoksende og ret løst bygget, med stive grene. Trods sin ret åbne vækstform virker planten alligevel velklædt, idet den normalt bibeholder 3-4 års blade. Bladene er meget slanke og stive, blankt mørkegrønne på oversiden og dækket af et tæt, gråhvidt indument på undersiden. Blomstrer i juni-juli med ret kompakte klaser af mange enkeltblomster hvide eventuelt med rosa strejf. Sjælden, men fortjener meget større udbredelse i Skandinavien. Mupin og W Szechuan Io.ooo'

R. thomsonii (Subs. Thomsonia) (-2o C)

En stor husk eller et lille træ, som med alderen udviklet en smuk stamme, blegviolet og glat med tynd afskallende bark. De brede eller næsten runde blade er dybt mørkegrønne med et blådugget sker undersiden blålighvid. Planten skal have en vis størrelse for at blive blomsterdygtig, men bliver med alderen endog særdeles villig. Den typiske form har dybt blodrøde klokkeformede blomster i løse klaser i apr-maj, med stort kopformet blomsterbæger i rød eller grøn farve. Hårdførhed noget varierende, men de fleste former synes at klare sig ganske godt her så denne art burde nok forsøges noget oftere end tilfældet er. Sikkim, Nepal, Bhutan, Tibet Io-I4.ooo'.

<u>R. traillianum</u> (Subs. Taliensia) (- 20 C)

Denne plante var indtil for ganske nylig anbragt i lacteum-serien, hvor det var noget vanskeligt at se forbindelsen. Den former en smukt kuppelformet mellemstor busk med kraftige stammer. Meget iøjefaldende bladvækst, brede og læderagtige med tydelige nerver undersiden dækket af et lyst grønligbrunt filtlag, som på ældre blade bliver kakaofarvet. Blomstrer i en forholdsvis ung alder fra frø, hvidt eller lysrosa med eller uden røde småpletter. Blomstringstid apr-maj. Efter min opfattelse mere hårdfør end angivet, og tåler ret udsat vokseplads, men bladvæksten bliver kønnest i halvskygge. Yunnan, Szechuan II-I4.5oo'.

<u>R. triflorum var bauhiniiflorum</u> (Subs. Triflora) (-20 C)

I denne form en temmelig opretvoksende og relativt småbladet busk med blågrøn bladvækst. Arten er nært beslægtet mod R. triflorum og har som denne flade grønligtgule blomster med mørkere pletter. Blomstrer i maj-juni. Efter egne erfaringer er planten følsom overfor kombinationen af sol og hård frost og bør dyrkes på beskyttet vokseplads. En tiltalende slanktbygget art med let og luftig grenvækst. SØ Tibet og Manipur 8-9.5oo'

R. tsariense (Subs. Lanata) (-20 C)

Stammer fra samme geografiske område som R. lanatum, og regnes for en "lillebror" til denne. R. tsariense har normalt en lav og bred vækstform, ret små blade og et tyndere indument end storebroderen, indumentets farve er ret konstant en smuk orangegul tone. Planten synes at være nemmere i kultur, veldyrkede eksemplarer bliver fuldkommen tætforgrenede, og er en oplevelse at se, især når det tynde slør af filt på oversiden af bladene farver sig orange i eftersommeren. Blomsterne er hvide til rosa, med rødlige pletter i ganen, og kommer i apr-maj. Unge planter blomstrer dog kun sjældent. En meget charmerende plante, højt værdsat af kendere. Sikkim, Bhutan og SØ Tibet, IO-I4.ooo'

<u>R. ungernii</u> (Subs. Pontica) (-20 C)

Udvikler sig til en stor bredtvoksende plante, som godt kan minde noget om R. smirnowii, men som umiddelbart adskiller sig ved de væsentligt større blade. En tiltalende bladvækst, blank grøn overside og tykt uldent flødefarvet filtlag på undersiden, nye skud dækket af sølvhvid filt. Blomstrer sent, normalt i slutningen af juli, med klaser af hvide eller sartrosa klokker med svage pletter. Blomsterne er desværre ofte mere eller mindre skjult af nyvæksten. Frøformeret af et smukt, storbladet eksemplar fra Wakehurst, England. Kaukasus, NØ Lilleasien 5-7.ooo'.

R. vaseyi (Subs. Pentanthera) (-25 C)

En smuk, opretvoksende og letbygget løvfældende art, som er een af mine absolutte favoritter. Blomstrer fra ganske ung alder i sarte pastelrosa til mere dybrosa, sommerfuglelignende flade blomster med lange støvdragere. Der findes også en smuk, renhvid form. Får ofte en smuk rød høstfarve. Ø-USA

R. vellereum/ R. principes (Subs. Taliensia) (-I8 C)

I modsætning til andre medlemmer af serien, er R. vellereum relativt villigtblomstrende. Temmelig opret, mellemstor busk med stive grene og smuk bladvækst, læderagtig med tydelige nerver på oversiden, undersiden dækket af et tykt, fjedrende smørfarvet filtlag. Blomstrer i apr-maj i vort klima, hvidligrosa med små karminrøde pletter. En smuk form af arten, som desværre er alt andet end let at formere. Denne art er ikke helt så robust som de fleste andre fra serien. SØ Tibet, 9-15.ooo'.

<u>R. vernicosum</u> (Subs. Fortunea) (-25 C)

Denne art fra den hårdføre og anvendelige serie burde på grund af sine moderate dimensioner og generelt meget høje blomsterkvalitet vinde betydeligt større popularitet herhjemme. Minder om en tidligtblomstrende decorum, men vokser ikke nær så kraftigt, og adskiller sig ved de 1ængere bladstilke, bredere og mere ovale blade, en kuglerund blomsterknop og den vidåbne blomst, som i regelen har en rosa stribe ud gennem hvert kronblad på ydersiden. Trods meget tidlig blomstring er der næsten aldrig skader p.g.a. forårsfrost.

<u>R. viridescens</u> (Subs. Trichoclada) (-18 C)

"Doshong-La A.M. En lille og tæt busk med iøjnefaldende blå bladvækst, og gule blomster med grønlig ganetegning i juni. En nærgående konkurrent til R. lepidostylum m.h.t. blåfarvede blade, og kommer flot ind på førstepladsen når det drejer sig om blomsterkvalitet og -rigdom, selv om disse ofte er mere eller mindre skjult af nyvæksten. Planten er betydeligt nemmere i kultur end R. lepidostylum. SØ Tibet Io-II.ooo'.

<u>R. viscosum</u> (Subs. Pentanthera) (-25 C)

Har en meget variabel vækstform, nogle er høje og kraftigtvoksende, andre lave og brede.

Blomstrer i jun-jul med klaser på 4-9, efter løvspring. Farven er hvid til hvid med rosa strejf, blomsterne lange og slanke. Blomsterne har en kraftig, krydret duft, og planten foretrækker en temmelig fugtig vokseplads. Ø-USA

R. wardii (Subs. Campylocarpa) (-2o C)

En noget variabel art, med ganske store svingninger mellem de forskellige indsamlinger i naturen. I regelen ses planten dog som en bredtvoksende mellemstor busk med sund blank bladvækst og gule åbent skålformede blomster i løse klaser. Regnes af mange for den bedste gule vildart til vort klima. Der findes dog en del eksemplarer af racen, som ikke fortjener helt så flatterende en omtale, idet frøplanter kan være af meget svingende kvalitet. Helt sikker kan man kun være på vegetativt formerede eksemplarer af anerkendte kloner. Generelt stammer de bedste former fra frøholdene L.S & T 5679 (storblomstret, gul med rød ganeplet og hårdfør) samt L & S I5764 (storblomstret, gul og hårdfør) og KW 4I70 (største blomst og bedste farve, men tidligere og knapt så hårdfør). L.S & T formen, som er den almindeligste her i landet, blomstrer i maj-jun, gul med rød ganeplet, og kan betragtes som velegnet hos os, omend den ofte mister blomsterknopperne helt eller delvis ved temperaturer under -20 C. Yunnan, Szechuan, SØ Tibet IO- I4.ooo'.

<u>R. wardii var. puralbum</u> (s. thomsonii) (-20 C)

F. I06I6 RBG. Er i virkeligheden blot en hvidblomstret variant af R. wardii, med de samme gode egenskaber som denne. I denne form er blomsten stor åben klokkeformet og renhvid, i blant med rød ganeplet. Blomstrer i maj og er renhvid, også i knopstadiet, til forskel fra den hvide form af R. souliei. Yunnan og SØ Tibet II.ooo til I4.ooo'

<u>R. wasonii</u> (Subs. Taliensia) (-I8 C)

En lav, tæt, rundet busk, som er een af de virkelige "perler" i talienseserien. Planten har relativt små brede blade, elliptiske eller hjerteformede, dyb flaskegrøn og blank overside, og med et tæt filtlag på undersiden som under udvikling er hvidligt, senere orange til dybt rødbrunt. Blomstrer i maj med løse klaser af klokkeformede blomster. Der er stor variation i blomsterfarven i denne art, idet der findes former med hvide, cremefarvede, lysrosa, rosa eller gule kronblade, alle dekorerede med små røde pletter. I formen var. rhododactylum er blomsten cremehvid med rosa striber. En højt værdsat plante blandt kendere, og efter sigende blomsterdygtig på 8-9 år fra frø, hvilket nok er bundrekord i denne serie.

-A.M. form. Gule blomster med rød ganeplet, en smuk og rigtblomstrende form.

-**var. rhododactylum W I876** A.M. Lidt smallere blade som er meget blanke, og cremefarvede blomster med rosa striber på ydersiden af kronbladene.

<u>R. watsonii</u> (Subs. Grandia) (-2o C?)

Denne art udgør sammen med R. x peregrinum den hårdføre ende af grandeserien. Kan under gode forhold udvikle sig til en mellemstor busk med stive tykke grene. Bladene bærer tydeligt præg af serien, blank mørkegrøn overside, svagt pæreformede og med tynd sølvfarvet belægning på undersiden, bladstilkene meget brede. Blomstrer som ældre plante i april med klokkeformede hvide blomster, eventuelt med rosa anstrøg og med dybrød ganeplet. Arten er ikke så storbladet som andre i serien, men til gengæld meget more robust. De tilbudte frøplanter er fra frilandseksemplaret i Gøteborgs botaniske have. W Szechuan 9-II.ooo'.

R. wightii (Subs. Taliensia) (-2o C)

på et vindbeskyttet sted i skygge for vintersolen klarer dette storbladede medlem af en ellers vanskelig serie sig ganske godt. Som ældre plante har arten ofte et noget "tyndbenet" udseende med lange spinkle hovedgrene og en noget uregerlig vækstform, i regelen opadstræbende og træagtig. De store blade er mørkegrønne med nerver på oversiden, og med tynd, brunlig belægning på undersiden. Blomsterknopperne er af en imponerende størrelse og åbner i apr-maj med løse klaser af smalt klokkeformede lysegule blomster ofte frynsede i kanten, med rødlige småpletter og med eller uden red ganeplet. Blomstrer regelmæssigt når en passende alder er nået, og er en iøjnefaldende og interessant art. Sikkim, Bhutan II-I4.ooo'.

<u>R. wiltonii</u> (Subs. Taliensia) (-25 C)

Denne hårdføre og iøjnefaldende art danner med alderen en mellemstor rundet busk med stive grene. Bladene er stive og meget dybt nervede, mørkegrønne og blanke på oversiden, undersiden dækket af et løst, lysebrunt filtlag, hovednerverne synlige gennem filten. På grund af dette særprægede blad blev planten i starten udnævnt til at være en hårdfør form af R. bullatum. Blomstrer i en forholdsvis ung alder fra frø, mindre eksemplarer er særdeles rigtblomstrende. Springer ud i apr- maj, med løse klaser af smukt formede blomster hvide eller sartrosa, med vinrød ganeplet. Blomstringseffekten er meget charmerende, og hører til de allerbedste i talienseserien. En meget velegnet plante til Skandinaviske forhold. Tåler udsat placering. W Szechuan 8-II.ooo'

<u>R. wongii</u> (Subs. triflorum) (-25 C) Hillier.

En lille, temmelig opretvoksende og tætforgrenet plante, med en bladvækst som minder en hel del om R. keiskei var. cordifolia. Blomstrer i apr-maj, med små klaser af ret store, lysegule blomster også meget lig R. keiskei. Som ældre plante giver den ofte en ekstrablomstring i sep-okt. Tåler fuldstændig åben placering. Med årene antager arten tit en vækstform som et minitræ med tyk stamme. En sjælden plante i kultur. Oprindelse ukendt. (Kommentar: Det er diskusjon om R. wongii er en art eller en naturhybrid. OJL)

R. yakushimanum (Subs. Pontica) (-26 C)

Kaldes ofte "vort århundredes rhododendron", hvilket ikke er urimeligt, når plantens mange gode egenskaber lægges sammen, og billedet tegner sig af en perfekt haveplante. Lav, bred vækst, meget tætforgrenet, mørkegrønne blanke læderagtige blade, kurvede og med mere eller mindre indrullet kant. Bladenes underside er dækket af et tykt blødt beigefarvet til brunt filtlag, vækst- og blomsterknopper beklædt med filt af samme farve. Blomstrer i maj-juni, lys til mørkere rosa i knop, under udspring skifter farven til hvid, eventuelt med rosa strejf, og med grønlig ganetegning. Farvekontrasten mellem åbne og uåbnede blomster minder om æbletræes blomstring. Nyvæksten er en oplevelse, små "kaninører" som er tæt filt- dækkede i sølvhvide til gyldentbrune nuancer. Filtlaget på oversiden forsvinder i løbet af efteråret og vinteren. Planten hører til de meget få, som i vort klima bliver allersmukkest i en fuldkommen åben position, uden beskyttelse for sol og vind. Under "bløde" forhold mellem andre planter kan væksten blive skæv og mere åben, og bladene på skyggesiden større og fladere. I en udsat position bliver R. yakushimanum blomsterdygtig på 6-7 år fra frø og med alderen enormt rigtblomstrende. Former med mange enkeltblomster i klasen kan være tilbøjelige til at fange vand, insekter, støv m.m. i de opadvendte blomster så en mere løs og sidestillet klase er at foretrække. En fascinerende plante med et utal af varianter som alle er spændende. Stammer fra øen Yaku-Shima syd for Japan, et sted som er berygtet for et modbydeligt koldt, regnfuldt og stormende klima. (Kommentar: Korrekt navn er egentlig R. degronianum ssp. yakushimanum. OJL)

R. yunnannense (Subs. Triflora) (-I8 C)

Dette navn dækker i dag en lang række af varianter som tidligere havde separat status. Former tætforgrenede mellemstore buske, som er mere eller mindre stedsegrønne, og som i en god position er helt utroligt taknemlige og rigtblomstrende. Ret små, slanke blade, mere eller mindre behårede, tæt skællede og jævnt fordelt langs skuddene. Blomsterknopper enkeltvis eller i småklynger på grenspidserne. Blomsterne fremkommer i maj åbne og "sommerfugleagtige" i farver fra hvid over purpurrosa til lavendelfarvede, mere eller mindre plettede i ganen, ofte med stærk kontrastfarve. Som de fleste planter i triflorumserien har R. yunnannense tilbøjelighed til at variere i farveintensitet fra år til år, især de rosa og lavendelfarvede former (se R. ambiguum), og de stedsegrønne typer er følsomme overfor den kombinerede effekt af sol, frost og vind, så een eller flere af disse faktorer bør begrænses ved valg af plantested. Yunnan, Szechuan, Burma, SØ Tibet, Kweichou 6.5oo-I4.ooo'.